

Národní zpráva České republiky o elektroenergetice a plynárenství za rok 2007

červenec 2008

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Souhrnné informace o regulaci elektroenergetiky a plynárenství v roce 2007	6
2.1	Základní informace o struktuře a kompetencích regulačního orgánu	6
2.1.1	Legislativní změny	6
2.2	Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem.....	8
2.2.1	Trh s elektřinou	8
	Velkoobchodní prodej.....	8
2.2.2	Trh s plynem.....	10
2.3	Hlavní problémy, kterými se Energetický regulační úřad zabýval v roce 2007	12
3	Regulace a struktura trhu s elektřinou.....	14
3.1	Otázky regulace.....	14
3.1.1	Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity	14
3.1.2	Přenosové a distribuční společnosti	14
3.1.3	Unbundling.....	18
3.2	Otázky ochrany hospodářské soutěže	21
3.2.1	Struktura velkoobchodního trhu.....	21
	Fúze a akvizice v sektoru elektroenergetiky za rok 2007	23
3.2.2	Struktura maloobchodního trhu.....	23
3.2.3	Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení.....	26
4	Regulace a struktura trhu se zemním plynem	28
4.1	Otázky regulace.....	28
4.1.1	Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit	28
4.1.2	Regulace úkolů přepravních a distribučních společností	29
4.1.3	Unbundling.....	34
4.2	Otázky ochrany hospodářské soutěže	37
4.2.1	Struktura velkoobchodního trhu.....	37
4.2.2	Struktura maloobchodního trhu.....	38
4.2.3	Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení.....	41
5	Bezpečnost dodávek.....	43
5.1	Trh s elektřinou v roce 2006	43
5.1.1	Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy.....	43
5.1.2	Instalovaný výkon	43
5.1.3	Schvalovací kritéria pro nové zdroje.....	44
5.1.4	Pobídky pro vytvoření nových kapacit.....	44
5.1.5	Investice do oblasti přenosu	44
5.2	Trh s plynem v roce 2007.....	45
5.2.1	Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2007	45
5.2.2	Předpoklad spotřeby zemního plynu v letech 2007 - 2017	46
5.2.3	Dovozní kontrakty.....	47
5.2.4	Investice do rozvoje soustavy	47
5.2.5	Podzemní zásobníky plynu.....	48
5.2.6	Opatření pro stavy nouze.....	48
5.2.7	Bezpečnostní standard dodávky	49
5.2.8	Kvalita a úroveň údržby soustavy	50
5.2.9	Likvidita trhu s plynem	50
5.2.10	Investiční pobídky	50

6	Otázky veřejné služby	51
6.1.1	Základní informace	51
6.1.2	Povinnost nad rámec licence	52
6.1.3	Dodavatel poslední instance	52
6.1.4	Označování podílů primárních zdrojů použitých/záruky původu	53
6.1.5	Odpojování konečných zákazníků	53
6.1.6	Smluvní ochrana konečných zákazníků	53
6.1.7	Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s elektřinou	54
6.1.8	Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s plynem	55
6.1.9	Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv	56

Seznam nejpoužívanějších zkratk

ERÚ	Energetický regulační úřad
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
ÚOHS	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
PPS	provozovatel přenosové soustavy (elektrina) provozovatel přepravní soustavy (plyn)
PDS	provozovatel distribuční soustavy
LDS	lokální distribuční soustava
PZP	podzemní zásobník plynu
VVN	velmi vysoké napětí
VN	vysoké napětí
NN	nízké napětí

1 Úvod

Česká republika (ČR) předkládá počtvrté Evropské komisi zprávu o stavu implementace požadavků vyplývajících z ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektrickou energií a o zrušení směrnice 96/92/ES (směrnice 2003/54/ES) resp. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES ze dne 26. června 2003 o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES (směrnice 2003/55/ES) a rovněž ze směrnice Rady 2004/67/ES ze dne 26. dubna 2004 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu (směrnice 2004/67/ES). Plní tím svou vykazovací a oznamovací povinnost, jak jí tyto směrnice stanovují.

Tato zpráva zahrnuje vývoj energetických trhů za rok 2007. Novým prvkem na již liberalizovaném trhu s elektřinou bylo založení Pražské energetické burzy, která zahájila svoji činnost v červenci 2007. Trh s plynem byl plně liberalizován od 1. ledna 2007, kdy se oprávněnými zákazníky stali všichni koneční odběratelé zemního plynu, avšak vytvoření plně funkčního konkurenčního prostředí doposud nebylo na českém trhu ve větší míře dosaženo.

2 Souhrnné informace o regulaci elektroenergetiky a plynárenství v roce 2007

2.1 Základní informace o struktuře a kompetencích regulačního orgánu

Energetický regulační úřad (ERÚ, úřad) byl zřízen k 1. lednu 2001 zákonem č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, jako správní úřad pro výkon regulace v energetice. Podle § 2 odst. 1 bodu 10 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů je orgánem státní správy, v jehož kompetenci jsou energetická odvětví, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO). Podle téhož zákona je ERÚ „dalším ústředním orgánem státní správy“ se samostatnou kapitolou státního rozpočtu. V čele ERÚ je předseda, kterého na dobu pěti let jmenuje a odvolává vláda. Předseda ERÚ může být vládou odvolán před uplynutím doby, na kterou byl jmenován, pouze v případě nemoci trvale znemožňující vykonávání jeho úkolů, hrubého porušení jeho povinností, na základě pravomocného rozsudku soudu o spáchání trestného činu, nebo vzdá-li se funkce. Energetický regulační úřad předkládá vládě a Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR prostřednictvím MPO ke schválení svoji výroční zprávu.

K hlavním úkolům ERÚ patří regulování trhu za účelem nahrazení tržních mechanismů v těch oblastech energetických odvětví, kde není možná konkurence a kde hrozí nebezpečí zneužití dominantního postavení. Energetický regulační úřad se podílí na přípravě relevantních zákonů a v rámci plnění svých povinností je oprávněn vydávat prováděcí předpisy (především vyhlášky a cenová rozhodnutí), kterými mimo jiné upravuje požadovanou kvalitu dodávek a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi, způsob regulace v energetických odvětvích a postupy pro regulaci cen a podmínky připojení. Dále vydává pravidla trhu s elektřinou a plynem, zásady tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a je oprávněn schvalovat obchodní podmínky operátora trhu s elektřinou, pravidla provozu přenosové soustavy a distribuční soustavy v elektroenergetice a také řád provozovatele přepravní soustavy a provozovatele distribuční soustavy v plynárenství.

K dalším pravomocem ERÚ patří možnost dávat podněty Státní energetické inspekci (SEI) ke kontrole plnění povinností vyplývajících z energetického zákona, případně navrhnout uložení sankce a upozornovat Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) na případy zneužívání dominantního postavení na trhu. Rozhoduje dále o udělení, změně nebo zrušení licence pro podnikání v energetických odvětvích. Další kompetencí ERÚ je rozhodování sporů, jako např. sporů mezi držiteli licencí a jejich zákazníky nebo v případě nedosažení dohody o regulovaném přístupu k přenosové nebo distribuční soustavě. Proti rozhodnutím ERÚ se lze v rámci druhoinstančního (rozkladového) řízení odvolat k předsedovi ERÚ a dále pak k obecným soudům, v případě licenčního řízení ke správnímu soudu. S výjimkou soudu nemůže žádný jiný orgán rozhodnutí ERÚ změnit.

Energetický regulační úřad nevykonává regulační činnosti, které by se překrývaly s činnostmi ostatních orgánů státní správy, tzn. z hlediska kompetencí nedochází k žádným duplicitám.

2.1.1 Legislativní změny

V roce 2007 došlo ke změně energetického zákona v souvislosti s vydáním zákona č. 186/2006 Sb., o změnách některých zákonů souvisejících s přijetím stavebního zákona a zákona o vyvlastnění. Zákon č. 186/2006 Sb. nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2007 a změnil

k tomuto dni některá ustanovení energetického zákona z důvodu zřízení vyvlastňovacích úřadů, usnadnění realizace veřejně prospěšných staveb a dalších staveb v ochranných pásmech zařízení elektrizační soustavy, plynárenských a teplárenských zařízení. V souvislosti s vydáním stavebního zákona došlo rovněž k některým změnám v působnosti Státní energetické inspekce.

V roce 2007 ERÚ rovněž pokračoval ve změnách prováděcích právních předpisů, které byly částečně vyvolané tzv. velkou novelou energetického zákona, provedenou zákonem č. 670/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a částečně poznatky získanými z aplikace prováděcích právních předpisů vydanými ERÚ na liberalizovaném trhu s elektřinou a plynem.

V důsledku těchto změn přistoupil ERÚ k vydání nové vyhlášky č. 150/2007 Sb., o způsobu regulace v energetických odvětvích a postupech pro regulaci cen. Vyhláška nahradila s účinností od 1. července 2007 vyhlášku č. 438/2001 Sb., kterou se stanoví obsah ekonomických údajů a postupy pro regulaci cen v energetice. Došlo k odstranění regulace cen dodávky elektřiny a plynu konečným zákazníkům a naopak k zavedení regulace ceny dodávky elektřiny a plynu od dodavatele poslední instance. Energetický regulační úřad rovněž vydal vyhlášku č. 280/2007 Sb., o provedení ustanovení energetického zákona o Energetickém regulačním fondu, která upravuje způsob výběru určeného držitele licence pro výkon povinnosti nad rámec licence a další relevantní otázky.

Pokud jde o oblast elektroenergetiky, ERÚ vydal vyhlášku č. 365/2007 Sb., kterou novelizoval vyhlášku č. 541/2005 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona. Vyhláška reagovala na zkušenosti účastníků trhu s elektřinou na otevřeném trhu a zavedla některé nové instituty využívané při obchodování na trhu s elektřinou a upravila postup při změně dodavatele elektřiny. V oblasti obnovitelných zdrojů vydal úřad vyhlášku č. 364/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 475/2005 Sb., již se provádějí některá ustanovení zákona o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

V oblasti plynárenství vydal ERÚ vyhlášky č. 184/2007 Sb. a č. 321/2007 Sb., kterými novelizoval vyhlášku č. 524/2006 Sb., o pravidlech pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek plynu. První vyhláška především odstranila diskriminační systém přidělování přepravních kapacit a skladovacích kapacit ve smyslu odůvodněného stanoviska Evropské komise obdrženo Českou republikou dne 18. prosince 2006 podle čl. 226 Smlouvy o založení Evropského společenství, s ohledem na směrnici 2003/55/ES. Stanovisko bylo vydáno mimo jiné proto, že Česká republika nezajistila nediskriminační systém pro přístup třetích osob k soustavám, jak vyžaduje čl. 18 odst. 1 a čl. 8 písm. b) směrnice 2003/55/ES. Druhá vyhláška především změnila ustanovení upravující proces změny dodavatele plynu a přidělování přepravní kapacity v případě jejího nedostatku.

V oblasti udělování licencí vydal ERÚ vyhlášku č. 363/2007 Sb., kterou novelizoval vyhlášku č. 426/2005 Sb., o podrobnostech udělování licencí pro podnikání v energetických odvětvích. Důvodem vydání vyhlášky byla zejména změna právní úpravy v oblasti stavebnictví.

2.2 Hlavní události na trhu s elektřinou a plynem

2.2.1 Trh s elektřinou

Velkoobchodní prodej

Trh s elektřinou byl v ČR otevírán postupně od roku 2002. Od 1. ledna 2006, kdy se poslední skupina zákazníků – domácnosti – stala oprávněnými zákazníky a získala právo zvolit si svého dodavatele, je trh plně liberalizován, a to o jeden a půl roku dříve, než stanovuje směrnice 2003/54/ES. V předchozích Národních zprávách ČR byla podána informace o završení rozsáhlých organizačních změn v sektoru elektroenergetiky (unbundling skupiny ČEZ, skupiny E.ON a skupiny PRE). Ve sledovaném roce nedošlo v této oblasti k žádným změnám.

Novým prvkem na trhu s elektřinou bylo založení Pražské energetické burzy v průběhu roku 2007. Samotné obchodování bylo zahájeno 17. července 2007. V roce 2007 byly obchodovány měsíční, čtvrtletní a roční produkty, všechny v členění na tzv. base load (pro všechny hodiny období) a peak load (pro hodiny 8:00 až 20:00, pondělí až pátek). Obecně se jedná o finanční produkty bez nutnosti dodávky elektřiny, pro překročení tzv. expirační doby se však tyto produkty stávají fyzickými s povinností dodat resp. odebrat elektřinu a mít vyřešenu odpovědnost za odchylku.

V oblasti zúčtování odchylek došlo v roce 2007 proti předchozímu stavu k výrazným změnám, které reagovaly na negativní vývoj v této oblasti. Prohlubovalo se spoléhání účastníků trhu na vyrovnání jejich odchylky v systému zúčtování pomocí nízké zúčtovací ceny záporných odchylek při výskytu záporné systémové odchylky (tj. přebytku poptávky po výkonu nad nabídkou výkonu v elektrizační soustavě v případě systémové odchylky). Změna byla provedena stanovením minimálních cen zúčtování odchylky pro odběratele ve výši 1 990 Kč/MWh a nastavením rostoucí funkční závislosti ceny zúčtování na velikosti systémové odchylky při výskytu záporné systémové odchylky. V případě výskytu kladné systémové odchylky (tj. přebytku nabídky výkonu nad poptávkou v elektrizační soustavě) byla minimální cena zúčtování pro odběratele stanovena ve výši 1 Kč/MWh. Důsledkem těchto úprav bylo výrazné snížení střední hodnoty systémových odchylek a její posunutí z oblasti záporných systémových odchylek do oblasti kladných systémových odchylek.

Maloobchodní prodej

Na plně otevřeném trhu s elektřinou v ČR nejsou regulovány činnosti, v nichž je možná konkurence, tj. výroba elektřiny, její dovoz a obchod s elektřinou. Regulovány jsou pouze činnosti s monopolním charakterem, mezi něž patří doprava elektřiny od výrobního zdroje prostřednictvím přenosového a distribučního systému ke konečnému zákazníkovi, a dále činnosti spojené se zajištěním stability energetického systému z technického i obchodního hlediska. V roce 2007 změnilo v ČR svého dodavatele celkem 46 016 zákazníků, drtivá většina těchto odběratelů byla na hladině nízkého napětí (kategorie domácnosti a maloobchodní podnikatelé). Celkový počet licencí na obchod s elektřinou vydaných v České republice k 31. prosinci 2007 byl 293, k 31. prosinci 2006 byl celkový počet 285 (meziroční nárůst 3 procenta). Nutno podotknout, že většina obchodníků však není aktivní či je jejich podíl na trhu zanedbatelný. Bližší informace týkající se maloobchodního trhu včetně procesu změny dodavatele jsou uvedeny v kapitole 3.2.2.

Ceny dodávky elektřiny pro všechny kategorie zákazníků pro rok 2007 byly ovlivněny nárůstem velkoobchodní ceny silové elektřiny, která se v ČR meziročně zvýšila v průměru o více než 16 procent. Tento nárůst je výsledkem působení tržních mechanismů nejen na

domácím trhu (struktura zdrojů, budoucí spotřeba atd.), ale je také, v důsledku propojení soustav, výrazně ovlivněn poptávkou a cenou elektřiny v okolních zemích.

Dopad výše uvedeného zvýšení ceny silové elektřiny na jednotlivé kategorie zákazníků se liší podle charakteru a zejména velikosti spotřeby konkrétního odběratele, tj. v závislosti na poměru mezi platbou za regulované položky stanovené ERÚ, a dále neregulovanou cenou silové elektřiny. Nejvýrazněji se tato skutečnost projevuje u odběratelů využívajících elektřinu k vytápění objektů, kde tvoří platba za odebranou komoditu (silovou elektřinu) převážnou část celkových nákladů na dodávku.

Nabídkové ceny silové elektřiny jsou ze strany dodavatelů obvykle upravovány jedenkrát za rok, tj. k 1. lednu nového kalendářního roku. Průměrné zvýšení ceny dodávky elektřiny pro domácnosti pro rok 2007 o 7,9 procenta bylo způsobeno především nárůstem neregulované ceny silové elektřiny v průměru o 16 procent, která tvoří více než 52 procent celkových nákladů pro odběratele kategorie domácnosti (bez započtení vlivu DPH). Zvýšení ceny elektřiny pro jednotlivé odběratele se liší s ohledem na zvolenou sazbu, charakter a množství spotřeby. Celkové zvýšení regulovaných cen pro odběratele na hladině nízkého napětí, které může ERÚ ovlivnit, bylo v průměru za ČR 1,2 procenta a v podstatě pouze odráželo vnější vlivy působící z technického a ekonomického hlediska na provoz sítí (rozvoj výroby elektřiny z podporovaných ekologických zdrojů, ztráty ve vedeních, míru inflace, atd.). Bližší informace týkající se cen elektřiny jsou uvedeny v kapitole 3.1.2.

Infrastruktura

Z pohledu investic do elektrických sítí lze konstatovat, že v roce 2007 proběhla pouze jedna významná investiční akce. V září 2007 bylo zprovozněno nové 400 kV vedení provozovatele přenosové soustavy mezi rozvodnami Čechy-střed a Bezděčín. Tato stavba významným způsobem zvýšila spolehlivost zásobování středočeského a libereckého kraje elektrickou energií. Délka této liniové stavby byla 67 km.

Regulace a unbundling

Kompetence ERÚ k prosazování manažerského a funkčního unbundlingu jsou limitovány směrnicemi 2003/54/ES a 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, resp. s plynem, transponovanými do národní legislativy energetickým zákonem.

Energetický regulační úřad provádí kontrolu oddělených účtů u právně unbundlovaných společností, kde vyžaduje předložení samostatných účtů pro každou přepravní a distribuční činnost s cílem předcházet diskriminačnímu chování. Regulator ale nedisponuje kompetencemi k provádění sankční činnosti, která je v ČR plně v kompetenci dalšího centrálního orgánu státní správy - Státní energetické inspekce.

Bezpečnost dodávek

V roce 2007 se snížil instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace proti roku 2006 celkem o 43 MW, naopak se meziročně zvýšil instalovaný výkon plynových a paroplynových elektráren o 11 MW. Meziročně se zvýšil i instalovaný výkon elektráren využívajících obnovitelných zdrojů o 86 MW. Převážnou většinu nárůstu tvořily větrné elektrárny (70 MW). Celkový meziroční nárůst instalované kapacity zdrojů v elektrizační soustavě byl 54 MW při celkovém instalovaném výkonu v elektrizační soustavě ČR k 31. prosinci 2007 ve výši 17 562 MW. Další informace jsou uvedeny v kapitole 3.2.1 a v kapitole 5.

2.2.2 Trh s plynem

Velkoobchodní prodej

Rokem 2007 byla ukončena liberalizace českého plynárenského trhu. Od 1. ledna 2007 se stali oprávněnými zákazníky všichni koneční odběratelé zemního plynu a trh tak byl ze 100 procent zcela otevřen.

Hlavními rysy trhu s plynem se staly v roce 2007 tyto skutečnosti:

- dokončení procesu liberalizace trhu s plynem,
- dokončení právního oddělení (unbundling) plynárenských společností,
- vstup nových obchodníků na trh s plynem a realizace změn dodavatele plynu zejména v kategorii velkoodběř,
- pokles roční spotřeby plynu v České republice,
- vypracování a přijetí novelizované vyhlášky o pravidlech trhu s plynem.

Všechny tyto oblasti jsou úzce propojeny a navzájem se ovlivňují. S otevřením trhu souvisí i povinnosti, které vyplývají z členství ČR v EU, tj. realizace rozdělení plynárenských společností formou právního unbundlingu a splnění požadavků nařízení Evropského parlamentu a Rady 1775/2005/ES ze dne 28. září 2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám (nařízení 1775/2005/ES).

Hlavním charakteristickým rysem trhu se zemním plynem v roce 2007 bylo dokončení liberalizace. Všichni koneční zákazníci získali právo volby dodavatele formou bezplatné změny, a tím i možnost ovlivnit neregulovanou část svých celkových nákladů na dodávku plynu, tj. komodity zemního plynu a služby za uskladňování zemního plynu. Vytvoření plně funkčního konkurenčního prostředí se však na českém trhu s plynem ve větší míře nepodařilo.

Krokem směrem k vytvoření konkurenčního prostředí na trhu s plynem byl v souladu s legislativou Evropské unie tzv. unbundling regionálních plynárenských společností (s platností od 1. ledna 2007). V praxi se jednalo o oddělení jednotlivých licencovaných činností tak, aby byla nadále vykonávána činnost distribuce právně samostatnými subjekty a byla zajištěna právní i faktická rozhodovací nezávislost provozovatelů distribučních soustav, která je jedním ze základních předpokladů pro zajištění nediskriminačního chování subjektů.

Rok 2007 představoval vstup nových obchodníků na trh se zemním plynem. Kromě obchodníků s plynem skupiny RWE a společností Jihočeská plynárenská, a. s. (od poloviny roku E.ON Energie, a.s.), Pražská plynárenská, a.s., VEMEX, s.r.o. a Moravské naftové doly, a.s., (MND, a.s.) se začali na trhu pohybovat i další noví obchodníci, jako např. Petr Lamich-LAMA, United Energy Trading, a.s., Česká energie, a.s., VNG Energie Czech, a.s.

Charakteristickým rysem vývoje trhu v roce 2007 byl i pokles spotřeby zemního plynu v ČR, která se, podle údajů Bilančního centra, meziročně snížila o 6,8 procenta na 8,645 miliardy metrů krychlových. Pokles spotřeby je na jedné straně způsoben dlouhodobým mírným růstem venkovních teplot a na straně druhé realizací úsporných opatření ve spotřebě konečných zákazníků a dále vlivem stoupající ceny zemního plynu.

Změny prováděcích právních předpisů pro tuto oblast byly zmíněny na konci kapitoly 2.1.

Maloobchodní prodej

Od 1. ledna 2007 došlo k plnému otevření trhu se zemním plynem. Jak již bylo detailně popsáno v předešlých dvou Národních zprávách, ERÚ však stanovil s platností od 1. ledna 2006 cenové stropy pro oprávněné zákazníky. Vzhledem k odstranění všech důvodů,

kteří k tomuto rozhodnutí ERÚ vedly, pak byly cenové stropy k 31. březnu 2007 zrušeny. V současné době je tak trh plně a bez výjimek otevřen pro 2 845 439 zákazníků.

V roce 2007 změnilo v ČR svého dodavatele celkem 6 699 zákazníků. Část těchto zákazníků však neprovedla změnu dodavatele na základě vlastního rozhodnutí, ke změně dodavatele došlo z důvodu změny vlastnických vztahů tehdejšího dodavatele. Po odečtení těchto zákazníků je výsledný počet změn roven 103 zákazníkům, nejvíce z řad velkoodběru, a to v celkovém počtu 100.

V ostatních kategoriích se změny v prostředí trhu s plynem doposud příliš neprojevíly. Hlavním důvodem je v současnosti existující stav osmi dodavatelských zón, které se chovají jako samostatné celky a v rámci nichž mají dodavatelé z bývalé vertikálně integrované společnosti konkurenční výhodu z hlediska využití portfolia efektu velkého počtu odběratelů. Noví obchodníci se proto soustřeďují na zákazníky s velkými odběry, pro které není nutné vytvářet portfolio odběratelů jako u malých odběratelů.

Měřitelným výstupem počtu konečných zákazníků, kteří změnili dodavatele plynu v porovnání mezi roky 2006 a 2007, je ukazatel switching. Jedná se o procentní koeficient, který je stanoven jako poměr počtu změn dodavatelů za rok a celkového počtu odběrných míst v uvedeném roce. V případě českého trhu je zatím z tohoto pohledu neaktivnější kategorií velkoodběratel, kde je koeficient switchingu za rok 2007 3,8 procenta. Na základě celoevropských zkušeností se za plně liberalizovaný trh s plynem považuje takový, jehož koeficient switchingu je nad 10 procent, čehož v ČR zatím není dosaženo.

Vývoj ceny dodávky zemního plynu měl z pohledu celého roku 2007 vzrůstající trend. Po určité stagnaci ceny v prvním čtvrtletí došlo k mírnému poklesu ceny během druhého čtvrtletí roku 2007. V průběhu třetího a čtvrtého čtvrtletí byl zaznamenán plynulý růst ceny dodávky v závislosti na vývoji cen ropných derivátů, ze kterých je cena zemního plynu odvozována.

Infrastruktura

Z pohledu investic do nových infrastruktur lze konstatovat, že žádná významnější investice v roce 2007 neproběhla. Byly však vyhlášeny dva průzkumy trhu (první fáze Open Season) s cílem zjistit poptávku po kapacitách na nově plánovaných plynovodech v České republice. První plynovod má být pokračováním nově budované severní cesty zemního plynu z Ruska do Evropy plynovodem Nord Stream a v Německu navazujícím plynovodem OPAL. V ČR by tato cesta měla pokračovat plynovodem GAZELA propojujícím hraniční body Olbernhau a Waidhaus. Z výsledků průzkumu vyplynuly předběžné požadavky na kapacitu na této trase ve výši 105 mil. m³/den. Druhým uvažovaným projektem je plynovod propojující český a polský přepravní systém v oblasti Českého Těšína s předběžnou poptávkou po kapacitách ve výši 1 mil. m³/den.

Regulace a unbundling

Viz str. 9, kap. 2.2.1.

Bezpečnost dodávek

Bezpečnost dodávek stanovená směrnicí č. 2004/67/EC byla do české legislativy implementována vyhláškou č. 375/2005 Sb., o stavech nouze v plynárenství, ve které byly zavedeny postupy při předcházení vzniku stavu nouze v plynárenství, při vzniku a odstraňování následků stavů nouze a využití bezpečnostního standardu dodávky plynu. Bezpečnostním standardem požadované dodávky plynu se rozumí zajištění bezpečné

a spolehlivé dodávky plynu při předcházení stavu nouze a nebo při stavech nouze pro ty konečné zákazníky, kteří nemohou přejít na jiné zdroje energie, a to zejména pro situace uvedené v kapitole 5.2.7.

Obchodníci s plynem a koneční zákazníci, kteří si obstarávají plyn sami, mohou zajistit bezpečnostní standard dodávky plynu v příslušném rozsahu připadajícím na tohoto obchodníka nebo konečného zákazníka prostřednictvím svého dodavatele plynu.

V zimním období 2007 byl zajištěn bezpečnostní standard dodávky celkové ve výši 65 915 tis. m³/den. Dodávky garantovali dovozem a těžbou ze zásobníků dodavatelé RWE Transgas, a.s., MND, a.s. a společnost VEMEX, s.r.o.

Obecně lze konstatovat, že zmíněná vyhláška upravuje podmínky přísněji než to vyžaduje evropská směrnice.

Z hlediska vývoje investic do výroby, uskladňování, LNG, tranzitu, přepravy a distribuce nedošlo v roce 2007 k významnějším aktivitám z hlediska bezpečnosti dodávek, pouze uskladňovací kapacita podzemních zásobníků plynu se zvýšila o 66 mil. m³. Hlavními zdroji zemního plynu pro Českou republiku zůstávají i v roce 2007 Rusko a Norsko. Domácí výroba se sice zvýšila, ale vzhledem k tomu, že pokrývá necelé 1 procento spotřeby, lze toto zvýšení z hlediska bezpečnosti dodávek plynu považovat za málo významné.

Další informace viz str. 49, kap. 5.2.7.

Celkové závěry

Změny na trhu s plynem byly v uplynulém roce podstatně výraznější než vývoj na trhu s elektřinou, který je z větší části stabilizován a také více likvidní. ERÚ spolu s dalšími orgány státní správy operativně přistupoval k potřebným změnám právního rámce ČR, jak již bylo uvedeno v závěru kapitoly 2.1. Úřad také úzce spolupracoval s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvem zahraničních věcí ČR a Úřadem vlády ČR při vypracování pozic ČR vůči jednotlivým aspektům energetické politiky Evropské unie, především pokud jde o další liberalizaci energetických trhů a s tím spojeným posílením hospodářské soutěže a o harmonizaci pravomocí regulačních úřadů z hlediska přeshraničního obchodování. V rámci přípravy tzv. 3. energetického legislativního balíčku převzal ERÚ vnitrostátní gesci nad projednáváním návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, týkajícího se zřízení Agentury pro spolupráci energetických regulátorů, novely nařízení 1228/2003/ES o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční výměny elektřiny (nařízení 1228/2003/ES) a novely nařízení 1775/2003/ES. Zároveň se stal spolugestorem pro projednávání doplňků příslušných směrnic 2003/54/ES a 2003/55/ES, které jsou v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu ČR.

2.3 Hlavní problémy, kterými se Energetický regulační úřad zabýval v roce 2007

Tempo liberalizace trhu s elektřinou a plynem bylo v ČR ve srovnání s dalšími zeměmi poměrně rychlé. V roce 2007 byly oba trhy již plně otevřeny, i když jejich likvidita, zvláště pokud jde o plyn, zůstává s příslušnými dopady na spotřebitele nízká. Zákaznickou problematikou je ERÚ ze zákona oprávněn zabývat se pouze v regulované části energetiky – síťových monopolních odvětvích (formou vydávání cenových rozhodnutí). Ostatní komponenty ceny a smluvních vztahů jsou ponechány působení liberalizovaného trhu. Česká republika nemá sektorovou legislativu na ochranu zákazníka, spotřebitelé energie jsou chráněni obecnou spotřebitelskou legislativou. Nicméně ERÚ byl v trvalém kontaktu s hlavními spotřebitelskými organizacemi reprezentujícími všechny kategorie odběratelů.

Těžiště těchto kontaktů spočívalo ve vzájemném informování. Úřad se ve svých aktivitách vůči široké veřejnosti soustředil na poskytování podrobných informací o tom, co zákazníkům přináší úplné otevření trhu.

Pokud jde o podněty ze strany zákazníků, ERÚ v hodnoceném období obdržel požadavky od společností E.ON Energie, a.s. a Pražská plynárenská, a.s. na zahájení správních řízení týkajících se problému nemožnosti uskladňovat zemní plyn v ČR v rozsahu odpovídajícímu výši ročních odběrů jejich zákazníků. Byla tak zahájena správní řízení vůči společnosti RWE Transgas, a.s., která do konce roku nebyla ukončena. Problematiku komplikuje fakt, že v ČR je ze zákona uplatňován smluvní přístup k uskladňování, ale pouze smluvní přístup. Obsah sporů byl rozdělen do dvou samostatných částí, a to na otázku uskladňování na základě starých kontraktů, kde veškerá kapacita českých zásobníků je využívána společností RWE Transgas, a.s., a na otázku přidělování kapacity u nově budovaných zásobníkových kapacit. Očekává se, že problematika bude komplexně metodicky řešena v roce 2008.

Významnou událostí na trhu s plynem bylo to, že 1. května 2007 došlo k dobrovolnému unbundlingu společnosti RWE Transgas, a.s., ze které se oddělila specializovaná dceřiná společnost RWE Gas Storage, s.r.o., jejíž činností je uskladňování zemního plynu.

3 Regulace a struktura trhu s elektřinou

3.1 Otázky regulace

3.1.1 Řízení a přidělování propojovací kapacity a mechanismy pro řešení přetížené kapacity

V přenosové soustavě České republiky neexistují žádná omezení, soustava je schopna přenést požadované objemy elektřiny a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s elektřinou (s výjimkou mimořádných situací v soustavě, které jsou řešeny příslušnou legislativou).

V případě exportu a importu popř. tranzitu elektřiny je množství zobchodovaných hodnot limitováno omezenými kapacitami elektrického vedení na přeshraničních profilech. Velikost volných přeshraničních kapacit je závislá na vlastních fyzikálních tocích elektřiny a také na obchodním vytížení daného profilu. Všechny volné přeshraniční kapacity elektrického vedení jsou provozovatelem přenosové soustavy nabízeny prostřednictvím nediskriminačních tržních mechanismů, tj. na všech profilech jsou pořádány roční, měsíční a denní explicitní aukce. V případě polského, slovenského a obou německých profilů jsou pořádány rovněž koordinované explicitní aukce ve spolupráci se sousedními provozovateli přenosových soustav.

Veškeré příjmy z těchto aukcí jsou v souladu s nařízením 1228/2003/ES použity jako investice do sítí udržujících nebo zvyšujících propojovací kapacity, dále jsou zohledněny do výpočtů cen za použití přenosové soustavy a nebo jsou použity pro kompenzační platby mezi provozovateli přenosových soustav (PPS) v přeshraničním obchodě.

Od roku 2006 probíhají v rámci regionálních aktivit na trhu s elektřinou jednání ohledně možnosti spuštění koordinovaných aukcí v celém regionu střední a východní Evropy, tj. připojení také rakouského, maďarského a slovinského provozovatele přenosové soustavy do společného projektu. Na základě jednání byla již v Německu založena společná aukční kancelář. Z důvodu nejednoznačných výsledků při hledání vhodné metody pro stanovení volných obchodovatelných kapacit bylo spuštění celoregionálních koordinovaných aukcí o rok posunuto. Předpokládá se zahájení v roce 2009.

3.1.2 Přenosové a distribuční společnosti

Na území České republiky působí jeden provozovatel přenosové soustavy (PPS) ČEPS, a.s., který je zodpovědný jak za přenos elektřiny na úrovni přenosové soustavy (vedení 400 kV, 220 kV a vybraná vedení 110 kV) tak za rozvoj přenosové soustavy a dále za poskytování systémových služeb sloužících k zajištění bezpečného a spolehlivého provozu elektrizační soustavy. Délka tras 400 kV je 2 968 km, délka tras 220 kV je 1 371 km a délka vybraných tras 110 kV je 56 km. Celková délka všech tras provozovatele přenosové soustavy je tedy 4 395 km.

Distribuce elektřiny je na nižších napěťových úrovních (110 kV a níže) poskytována třemi provozovateli distribučních soustav (PDS) s více než 90 tisíci odběrateli, jejichž zařízení jsou přímo připojena k přenosové soustavě. Kromě těchto regionálních distributorů v ČR působilo k 31. prosinci 2007 277 provozovatelů distribučních soustav připojených pouze k těmto třem PDS. Tito provozovatelé lokálních distribučních soustav zajišťují distribuci elektřiny na území vymezeném licenci na distribuci elektřiny. Délka distribučních tras velmi vysokého napětí 110 kV je 15 746 km, délka všech tras vysokého napětí (nad 1 kV) je 90 244 km a délka tras nízkého napětí je 169 787 km. Celková délka všech tras mimo přenosovou soustavu je tedy více než 275 tis. km.

Sít'ové tarify

Pro výpočet průměrných cen za přenos a distribuci elektřiny používá ERÚ motivační metodu regulace revenue-cap. Tato metoda bude uplatňována po celé druhé regulační období, tedy od 1. ledna 2005 do 31. prosince 2009, principy stanovení cen byly popsány v první Národní zprávě zpracované v roce 2005 (viz kapitola 3.1.3, Sít'ové tarify).

Struktura ceny elektřiny je dána vyhláškou ERÚ č. 404/2005 Sb., kterou se stanovuje obsah ekonomických údajů a vyhláškou č. 150/2007 Sb., kterou se stanovují postupy pro regulaci cen v energetice. Cena elektřiny pro oprávněné (konečné) zákazníky včetně domácností je složena z regulovaných a neregulovaných položek. Mezi regulované položky každoročně stanovované ERÚ patří všechny ceny za monopolní činnosti spojené s dopravou elektřiny od výrobce prostřednictvím přenosové a distribuční soustavy ke konečnému spotřebiteli, tj. přenosové a distribuční služby, systémové služby, příspěvek na podporu obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a s platností od počátku roku 2006 také příspěvek na podporu výroby elektřiny z druhotných zdrojů. Patří sem rovněž ceny za služby operátora trhu za zúčtování odchylek. Výroba resp. dovoz elektřiny a dále obchodní činnosti spojené s dodávkou elektřiny konečnému zákazníkovi nejsou regulovány a plně podléhají tržním mechanismům.

Regulátor stanovuje parametry pro výpočet průměrných cen regulovaných činností pro jednotlivé držitele licence a zasílá je regulovaným subjektům. Na základě těchto stanovených parametrů regulované subjekty zpracovávají návrh cen pro zákazníky dle kategorií a pásem. Energetický regulační úřad provede kontrolu navržených cen, tyto ceny schválí a vydá každoročně v listopadu cenové rozhodnutí s platností pro následující kalendářní rok. Úplné znění cenových rozhodnutí je publikováno ve věstníku ERÚ a zároveň na internetových stránkách úřadu a na stránkách příslušných PDS s více než 90 tisíci odběrateli resp. na internetových stránkách provozovatele přenosové soustavy.

Struktura platby za distribuci, resp. přenos elektřiny v případě připojení zařízení zákazníka k přenosové nebo distribuční soustavě je složena ze stálé a proměnné složky.

V případě cen přenosových služeb není v České republice uplatněna nenulová komponenta G, tj. přenos elektřiny není na straně výrobce zpoplatněn. Do přenosové soustavy jsou připojeny pouze tři regionální distribuční společnosti a jeden konečný odběratel. Cena za použití sítí přenosové soustavy činila v roce 2007 28,08 Kč/MWh, jednotková cena za rezervaci kapacity přenosových zařízení byla 482 830,04 Kč/MW za rok. Tyto ceny stejně jako všechny další ceny v kapitole 3.1.2 jsou bez DPH.

Pro odběratele na hladině velmi vysokého napětí (VVN) a vysokého napětí (VN) se jedná o stálou měsíční platbu za rezervovanou kapacitu dle příslušné napěťové hladiny v Kč/MW, u maloodběratelů na hladině nízkého napětí (NN), podnikatelů a domácností, se stálá měsíční platba odvíjí od velikosti jističe (Kč/A). Proměnná složka v Kč/MWh pokrývá náklady na ztráty, na fakturu pro oprávněné zákazníky je také samostatně účtována cena systémových služeb, příspěvek na podporu obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů a dále cena služeb operátora trhu za zúčtování odchylek.

Energetický regulační úřad stanovuje ceny regulovaných činností podle napěťových hladin (viz tabulka č. 1), a proto nemá k dispozici hodnoty cen tak, jak je definuje Eurostat. Z tohoto důvodu ERÚ požádal Český statistický úřad o poskytnutí dat (cen), která odpovídají kategorizaci spotřebitelů dle definic Eurostatu (viz tabulka č. 2).

V případě zákazníků kategorie I_b je nutné podotknout, že výsledná cena elektřiny pro tuto kategorii odběratelů je výrazně ovlivněna napěťovou hladinou, ke které je odběrné místo

připojeno, tj. míra transformace (požadovaná úroveň napětí) významně ovlivňuje celkovou platbu za regulované činnosti (viz tabulka č. 1).

Velkoodběr

V případě velkoodběratelů připojených na hladinu VVN a VN nejsou obvykle nabídky silové elektřiny ze strany dodavatelů zveřejňovány, odběratelům jsou nabídnuty individuální ceny na základě jejich diagramu spotřeby elektřiny a cen silové elektřiny v jednotlivých časových pásmech na velkoobchodním trhu. Tyto ceny se pro rok 2007 pohybují v rozmezí 1 127 – 2 047 Kč/MWh dle časových pásem a podmínek dodávky.

Maloodběr podnikatelé a domácnosti

Pro maloodběratele podnikatele a dále domácnosti připojené na hladinu NN struktura nabídkové ceny silové elektřiny většiny dodavatelů koresponduje se strukturou distribučních tarifů, tj. na základě zvoleného distribučního tarifu je odběrateli nabídnut příslušný produkt silové elektřiny, jehož výše se pro rok 2007 obvykle pohybuje v rozmezí 950 - 1319 Kč/MWh pro domácnosti resp. 1 100 – 1 509 Kč/MWh pro podnikatele v období platnosti nízkého tarifu a 1 501 – 1 724 Kč/MWh pro domácnosti resp. 1 608 – 1 890 Kč/MWh pro podnikatele v období platnosti vysokého tarifu. Stálé měsíční platby jsou v rozmezí 34 – 45 Kč/měsíc pro domácnosti a 38 – 49 Kč/měsíc pro podnikatele.

Tabulka č. 1 Regulovaná složka ceny elektřiny pro oprávněné zákazníky dle napěťové hladiny (bez DPH ve výši 19 procent) stanovená na rok 2007

kategorie zákazníka		domácnosti	maloodběr podnikatelé		velkoodběr průmysl	
roční spotřeba elektřiny	MWh/rok	3,5	50	50	24 000	24 000
maximální kapacita	kW	-	50	50	4 000	4 000
připojení do napěťové hladiny	-	LV	LV	HV	HV	VHV
průměrná cena za služby sítě (přenos, distribuce) - bez DPH	Kč/MWh	1 134,43	1 245,25	185,99	95,91	43,76
rezervace kapacity / stálý plat	Kč/MW	-	-	108 102	108 102	42 941
použití sítě / energie	Kč/MWh	-	-	77,89	77,89	43,04
ostatní regulované ceny elektřiny za služby spojené s dodávkou elektřiny - bez DPH	Kč/MWh	185,91	185,91	185,91	185,91	185,91
činnost zúčtování operátorem trhu s elektřinou	Kč/MWh	4,63	4,63	4,63	4,63	4,63
Příspěvek na obnovitelné zdroje a kogeneraci	Kč/MWh	34,13	34,13	34,13	34,13	34,13
systémové služby	Kč/MWh	147,15	147,15	147,15	147,15	147,15
regulovaná cena elektřiny celkem	Kč/MWh	1 320,34	1 431,16	371,90	281,82	229,67

Tabulka č. 2 Průměrné ceny elektřiny konečného zákazníka dle kategorií Eurostatu za rok 2007

Zákazník	Roční spotřeba elektřiny [kWh]	Ceny elektřiny bez DPH [Kč/kWh]	Ceny elektřiny s DPH a dalšími poplatky [Kč/kWh]
D_c	3 500	2,50	2,97
I_b	50 000	3,13	3,72
L_g	24 000 000	1,88	2,24

Kvalita dodávek elektřiny

Energetický zákon ukládá provozovateli distribuční resp. přenosové soustavy povinnost připojit odběratele elektřiny a zajistit mu kvalitní a nepřerušovanou dodávku elektřiny, přičemž podrobné podmínky připojení a jednotlivé kvalitativní standardy stanovuje sekundární legislativa - vyhláška ERÚ č. 540/2005 Sb., o kvalitě dodávek elektřiny a souvisejících služeb v elektroenergetice. Tato vyhláška stanovuje obecné standardy, které slouží pro porovnání výkonnosti jednotlivých provozovatelů distribučních soustav mezi sebou a garantované standardy, které musí být ze strany provozovatelů distribučních soustav dodrženy v každém jednotlivém případě. V případě jejich nedodržení má odběratel právo žádat o vyhláškou stanovenou náhradu za porušení konkrétního standardu.

Hodnoty ukazatelů SAIDI a SAIFI za rok 2007 pro PDS s více jak 90 tisíci odběrateli jsou uvedeny v tabulce č. 3. a č. 4.

Tabulka č. 3 Hodnoty ukazatelů SAIDI

SAIDI [minuty/rok/zákazník]	ČEZ	E.ON	PRE
hladina napětí NN	48,268	98,000	19,650
hladina napětí VN	220,705	259,000	14,420
hladina napětí VVN	5,925	2,500	0,510

Tabulka č. 4 Hodnoty ukazatelů SAIFI

SAIFI [přerušení/rok/zákazník]	ČEZ	E.ON	PRE
hladina napětí do 1 kV	0,326	0,409	0,120
hladina napětí 1 kV až 100 kV	2,434	1,733	0,370
hladina napětí 110 kV	0,287	0,209	0,020

SAIFI – průměrná četnost přerušení dodávky, je vztažena na jednoho konečného zákazníka za rok - [přerušení/rok/zákazník]

SAIDI – průměrná doba trvání přerušení dodávky, je uvedena v minutách a vztažena na jednoho konečného zákazníka za rok - [minut/rok/zákazník]

Podmínky připojení

Podmínky připojení nového odběratele a výrobce elektřiny k distribuční nebo přenosové soustavě včetně způsobu výpočtu podílu nákladů žadatele spojených s připojením a se zajištěním požadovaného příkonu jsou vymezeny vyhláškou ERÚ č. 51/2006 Sb. Vlastní

technické podmínky připojení jsou definovány v pravidlech provozování přenosové resp. distribuční soustavy (Grid Code). Všechny zmíněné dokumenty jsou přístupné na internetových stránkách příslušných společností.

Vyrovňovací trh

V této oblasti nedošlo ve srovnání s loňským rokem prakticky k žádným změnám. Funkci vyhodnocení sjednaných a skutečných dodávek a odběrů elektřiny a následného zúčtování odchylek plní státem vlastněná akciová společnost Operátor trhu s elektřinou, a.s., která zároveň organizuje denní, vnitrodenní a vyrovňovací trh s elektřinou a rovněž trh s elektřinou z kombinované výroby elektřiny a tepla. Většina obchodů s elektřinou je uskutečněna prostřednictvím bilaterálních smluv, jejichž uzavírka (gate closure) je ve 13 hodin den před obchodováním. Další možností je využití denního trhu s elektřinou organizovaného operátorem trhu. Tento trh je založen na nabídkových a poptávkových cenách elektřiny v každé obchodní hodině generující výslednou marginální cenu elektřiny a zobchodované (odsouhlasené) množství elektřiny. Účastník trhu si dále může upravit svoji obchodní pozici prostřednictvím vnitrodenního a vyrovňovacího trhu s elektřinou organizovaného opět operátorem trhu. Systém vnitrodenního a vyrovňovacího trhu, který byl detailně popsán v Národní zprávě za rok 2004, funguje nadále na principu nabídkové a poptávkové vývěsky. Na rozdíl od denního trhu se zde negeneruje marginální cena, ale cenu uvádí každý z nabízejících či poptávajících sám. Ceny obchodů uskutečněných na vyrovňovacím trhu vstupují do výpočtu marginální ceny regulační energie. Oba dva trhy jsou provozovány kontinuálně 24 hodin denně po celý rok.

3.1.3 Unbundling

V roce 2007 působili na území České republiky jeden PPS a tři PDS s více než 90 tisíci odběrateli (PREdistribuce, a.s., ČEZ Distribuce, a.s. a E.ON Distribuce, a.s.), kteří pokrývají převážnou většinu trhu, a k 31. prosinci 2007 také 277 provozovatelů lokálních distribučních soustav.

Vlastnický unbundling

Vlastnický unbundling je v odvětví elektroenergetiky proveden pouze u přenosové soustavy, která je prostřednictvím níže uvedených subjektů ve vlastnictví státu. PDS nejsou z hlediska vlastnických poměrů odděleny.

Právní unbundling

Právní unbundling byl proveden u všech elektroenergetických společností. Provozovatel přenosové soustavy ČEPS, a.s., existuje jako samostatná právnická osoba již od roku 1998. Provozovatelé distribučních soustav s více než 90 tisíci odběrateli měli podle energetického zákona provést právní unbundling činností nejpozději do 31. prosince 2006. Všichni provozovatelé však tuto povinnost splnili v předstihu. Společnost E.ON Distribuce, a.s., je právně oddělena od 1. ledna 2005 a další dvě společnosti PREdistribuce, a.s., a ČEZ Distribuce, a.s., jsou odděleny od 1. ledna 2006.

Pravidlo 100 000 zákazníků

Česká republika využila možnosti provádět unbundling pouze u společností, které mají velký počet zákazníků. V legislativě České republiky byla tato možnost zakotvena jako pravidlo 90 tisíc zákazníků, které je implementováno ve znění § 25a odst. 9 energetického zákona: „Oddělení činnosti podle tohoto zákona bylo nutno provést nejpozději do 31. prosince 2006, s výjimkou vertikálně integrovaného podnikatele, který poskytuje služby

pro méně než 90 tisíc připojených konečných zákazníků.“ Žádný ze tří velkých provozovatelů nemá méně než 90 tisíc zákazníků. Z tohoto pohledu se jedná o výše zmíněných 277 provozovatelů lokálních distribučních soustav, kteří tedy podle daného pravidla nemají povinnost provést unbundling.

Vlastnická struktura

PPS - ČEPS, a.s.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 51 procent Osinek, a.s.,
- 34 procent Ministerstvo financí ČR,
- 15 procent Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Společnost je tedy pod kontrolou České republiky, a to ze 49 procent přímo a z 51 procenta nepřímo prostřednictvím akciové společnosti Osinek, a.s., jejímž jediným akcionářem je Česká republika. Společnost ČEPS je jedinou přenosovou společností na území České republiky a pro svoji činnost využívá sto procent přenosových sítí.

PDS - PREdistribuce, a.s.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Pražská energetika, a.s.

PDS - ČEZ Distribuce, a.s.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- ČEZ, a.s. 99,72 procent
- Energetika Vítkovice, a.s. 0,28 procent

PDS - E.ON Distribuce, a.s.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent E.ON Czech Holding Verwaltungs-GmbH.

Vlastnictví aktiv

Provozovatel přenosové soustavy a všichni tři provozovatelé distribučních soustav s více než 90 tisíci odběrateli jsou po provedení unbundlingu vlastníky aktiv.

Umístění společností

Společnost PREdistribuce, a.s., je v současné chvíli přesídlena do samostatné budovy z 90 procent. Přístup zaměstnanců je hlídán bezpečnostní službou nebo je zajištěn pomocí přístupových bezpečnostních čipů. Společnost E.ON Distribuce, a.s., má ve společné budově vyhrazena vlastní patra, ve kterých je vstup zabezpečen přístupovými kódy. Společnost ČEZ Distribuce, a.s., sídlí v jiné budově než obchodní společnost.

Prezentace společností

Společnost ČEZ Distribuce, a.s., používá samostatnou doménu pro prezentaci své společnosti. Ostatní společnosti se dále, i po právním unbundlingu, prezentují zákazníkům jednotnou formou na společných doménách za použití jednotných emailů, značek, log a designu.

Oddělené účetnictví

Účetní závěrky za oddělené činnosti všeobecně zveřejňovány nebyly, byly k dispozici pouze pro účely ERÚ v rámci regulačního výkaznictví. Energetický regulační úřad stanovuje obecné zásady i podrobná pravidla pro sestavování oddělených účetních závěrek, a to pouze pro účely regulačního výkaznictví, tedy čistě pro potřeby regulátora. Nejedná se ovšem o alokační pravidla (například přiřazení nákladů), ale spíše o jednotlivé účty a položky, které musí jednotliví provozovatelé speciálně a podrobněji zobrazit. Oddělené účetní závěrky nejsou předmětem samostatného auditu. Služby spojené s účetnictvím jsou u všech distribučních společností v České republice zabezpečovány spřízněnou společností a jsou využívány společně distribuční i obchodní společností.

Kontrolní a sankční činnost

Energetický regulační úřad je podle rozložení věcné působnosti na úseku státní správy energetiky v České republice pojat jako správní úřad vykonávající regulaci prostřednictvím jemu svěřených kompetencí. Ke kontrolní činnosti je ERÚ kompetentní pouze okrajově a k sankční činnosti není kompetentní vůbec. V uvedených oblastech působí v České republice Státní energetická inspekce. V případě zjištění nesrovnalostí nebo porušení povinností účastníky trhu může MPO nebo ERÚ dát podnět ke kontrole Státní energetické inspekci, která v případě zjištění porušení zákona může uložit pokutu, a to v souladu s ustanovením § 95 energetického zákona. V případě porušení závažných povinností souvisejících s výkonem licencované činnosti může ERÚ v souladu s § 10 odst. 2 energetického zákona zrušit dané společnosti oprávnění k podnikání, tzn. licenci.

Pravomoci regulátora při prosazování manažerského a funkčního unbundlingu

Česká republika transponovala směrnici EU o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektrickou energií do národní legislativy. V ní jsou uvedeny požadavky na oddělení provozovatelů přenosových a distribučních soustav, ale současně zde nejsou uvedeny žádné pravomoci, kterými by mohl regulátor tyto požadavky zajistit. Z uvedeného vyplývá, že regulátor nedisponuje dostatečnými pravomocemi nezbytnými k prosazování efektivního manažerského a funkčního unbundlingu.

Vývoj po provedení unbundlingu

V průběhu roku 2007 nedošlo k žádnému významnému pokroku způsobenému zavedením povinného právního unbundlingu.

3.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

3.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Spotřeba elektřiny, instalovaný výkon a maximum v soustavě

V roce 2007 činila tuzemská netto spotřeba elektřiny přibližně 59,7 TWh, z toho 35,7 TWh (59,8 procenta) připadalo na velkoodběratele připojené na VN (vysoké napětí) a VVN (velmi vysoké napětí), 7,9 TWh (13,2 procenta) na maloodběratele podnikatele připojené na hladinu nízkého napětí a 14,6 TWh (24,5 procenta) činil podíl domácností. Zbývající spotřeba ve výši 1,5 TWh (2,5 procenta) připadá na energetický sektor, tj. jedná se o ostatní spotřebu elektráren. Oproti tomu byla celková netto výroba elektřiny 81,4 TWh (brutto výroba byla 88,2 TWh). Elektřina byla využita jako spotřeba konečných odběratelů, dále sloužila ke krytí ztrát v sítích a v omezené míře byla také exportována do zahraničí.

Roční maximum v soustavě nastalo dne 29. listopadu 2007 v 17.00 hodin s brutto zatížením ve výši 11 059 MW. Roční minimum v soustavě nastalo dne 5. srpna 2007 v 6.00 hodin s brutto zatížením ve výši 4 881 MW.

Celková hodnota instalovaného výkonu elektráren v České republice k 31. prosinci 2007 byla 17 562 MW. Přibližně 58 procent výkonu elektráren bylo připojeno přímo do přenosové soustavy a 42 procent do distribuční soustavy.

Stupeň integrace se sousedními členskými státy

Národní legislativní rámec pro export a import elektřiny z/do České republiky byl detailně popsán v předchozí Národní zprávě. Potenciální exportér/importér elektřiny z/do České republiky prostřednictvím přenosové soustavy musí nakoupit příslušnou kapacitu na přeshraničním profilu prostřednictvím aukcí pořádaných provozovatelem přenosové soustavy. V roce 2007 bylo z České republiky exportováno 25,6 TWh, naopak dovoz dosáhl celkové výše 9,5 TWh. Volná obchodovatelná kapacita na přeshraničních vedeních ve směru do České republiky nabízená v ročních a měsíčních aukcích provozovatelem přenosové soustavy, společností ČEPS, a.s., umožňovala v roce 2007 v ročním objemu teoreticky importovat minimálně 26 TWh, což je více než 43 procent celkové netto spotřeby v ČR v daném roce.

Výrobci elektřiny

Nejvýznamnějším výrobcem na českém trhu je společnost ČEZ a.s., s téměř 70 procentním podílem instalované kapacity resp. 74 procentním podílem vyrobené elektřiny. Společnost ČEZ, a.s., je také jediným účastníkem trhu, který má více než 5 procentní podíl na trhu vztahený k instalovanému výkonu nebo vyrobenému množství elektřiny. Druhým největším výrobcem je společnost Sokolovská uhelná, právní nástupce, a.s. (3,5 procentní podíl na trhu), třetím společnost Dalkia Česká republika, a.s. (3 procentní podíl na trhu). Další významní výrobci elektřiny s instalovaným výkonem více než 200 MW jsou tyto společnosti: International Power Opatovice, a.s. (do 30. září 2005 Elektrárny Opatovice, a.s.), ECK Generating, s.r.o., Energotrans, a.s., United Energy, a.s. Tyto společnosti jsou zpravidla součástí větších celků, často nadnárodních energetických koncernů, které se zabývají celým spektrem činností od výroby po obchod. Přímé napojení prostřednictvím těchto vazeb, kdy výrobce i obchodník operující v ČR patří do jedné skupiny, vysledujeme např. u ECK Generating, (Atel Energy GmbH.) atd. Mimo tyto výrobce, kteří prodávají elektřinu převážně na trhu, mají své zdroje elektřiny s celkovým instalovaným výkonem více než 200 MW také velké průmyslové koncerny, jmenovitě společnosti Unipetrol RPA, s.r.o., a Mittal Steel Ostrava, a.s.

HHI index

Údaje týkající se HHI (Herfindahl-Hirschmanova indexu) jak pro trh s elektřinou, tak pro trh s plynem, nejsou v České republice průběžně sledovány. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je vyhodnocuje pouze v rámci konkrétních správních řízení, která vede s příslušným účastníkem/účastníky řízení.

Trh s podpůrnými službami

Provozovatel přenosové soustavy obstarává prostřednictvím tržních mechanismů všechny kategorie podpůrných služeb - primární, sekundární a terciální regulaci, rychle startující zálohu a dispečerskou zálohu, které jsou nakupovány prostřednictvím dlouhodobých a střednědobých výběrových řízení na základě nabídkových cen poskytovatelů. Tímto způsobem je obstaráno přibližně 90 procent objemu regulačních výkonů, pro rok 2007 byla převážná většina podpůrných služeb nakoupena již v roce 2004 na základě vypsání tříletého výběrového řízení. Zbývající regulační zálohy jsou nakoupeny prostřednictvím tzv. denního trhu s podpůrnými službami. Podmínkou účasti ve výběrových řízeních a denním trhu je platná certifikace na poskytování konkrétní služby vydaná nezávislou certifikační autoritou. V současné době má platnou certifikaci na poskytování některé podpůrné služby celkem 15 subjektů, které se podle svých technických možností a obchodních strategií zapojují do obchodu s podpůrnými službami. Procentuální podíl dominantního výrobce elektřiny meziročně poklesl o 4 procenta a je obdobný jako v případě výroby silové elektřiny, tj. pokrývá přibližně 61 procent objemu všech nakupovaných podpůrných služeb. Podíl ostatních poskytovatelů se pohybuje v řádu několika procent dle jednotlivých kategorií podpůrných služeb a schopností jednotlivých zdrojů tyto služby poskytovat.

V případě podpůrných služeb, jako je schopnost startu ze tmy (black start), schopnost ostrovního provozu (island operation capability), regulace U/Q (reactive power) či nově nakupovaných podpůrných služeb jako změna zatížení (load change), snížení výkonu (generation shedding), jsou obvykle vedena s poskytovatelem služby přímá jednání a cena nakoupené služby odráží zpravidla náklady na její poskytování. Rozsah těchto služeb a náklady na ně jsou nevýznamné v porovnání s hlavními regulačními zálohami.

Obchod s elektřinou – dlouhodobé bilaterální smlouvy, krátkodobý trh s elektřinou

V roce 2007 byla stále většina obchodů s elektřinou uskutečňována prostřednictvím bilaterálních smluv. Délka takto uzavřených obchodů je obecně různá, obvykle se uzavírají roční smlouvy mezi výrobcem elektřiny a obchodníkem s elektřinou.

Zbývající objem elektřiny je obchodován prostřednictvím krátkodobého trhu organizovaném operátorem trhu s elektřinou (denní a vnitrodenní trh). Krátkodobý trh se podílí méně než 1 procentem na celkovém obchodovaném objemu elektřiny v České republice. Na krátkodobém trhu s elektřinou mohou poptávat elektřinu všechny subjekty zúčtování, tj. nejen obchodníci a výrobci, ale také zákazníci, kteří mají vlastní odpovědnost za odchylku (tzv. subjekty zúčtování). Počet aktivních subjektů působících na krátkodobých trzích v roce 2007 byl 45.

Od července 2007 je možné nakoupit elektřinu také prostřednictvím Pražské energetické burzy. S ohledem na zahájení obchodování burzy v průběhu roku a již uzavřené smlouvy bylo množství zobchodované elektřiny s termínem dodání v roce 2007 zanedbatelné, převážná většina realizovaných obchodů pokrývala kontrakty pro roky 2008 a 2009. K 31. prosinci 2007 působilo na burze 27 registrovaných obchodníků.

Fúze a akvizice v sektoru elektroenergetiky za rok 2007

V roce 2007 posuzoval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže jeden případ spojení soutěžitelů v oblasti elektroenergetiky, a to spojení soutěžitelů ČEZ, a.s./Teplárenská, a.s.

ČEZ, a.s./Teplárenská, a.s.

Dne 26. ledna 2007 Úřad povolil bez jakýchkoliv omezení spojení soutěžitelů ČEZ, a.s., se sídlem Duhová 2/1444, Praha 4, IČ 452 74 649 a Teplárenská, a.s., se sídlem Teplárenská 2, Most - Komořany, IČ 273 09 941. K předmětnému spojení docházelo tak, že společnost ČEZ nabývala kontrolu nad společností Teplárenská.

Hlavním předmětem podnikání společnosti ČEZ, popř. jejích dceřiných společností je výroba, distribuce a dodávky elektrické energie obchodníkům s elektrickou energií a konečným spotřebitelům a poskytování podpůrných služeb elektrizační soustavě, a to zejména v České republice. Dále pak skupina ČEZ představuje jednoho ze tří největších výrobců a dodavatelů tepelné energie v České republice. Prostřednictvím jedné ze svých dceřiných společností ČEZ představuje nejvýznamnější společnost těžící v České republice hnědé uhlí. Předmětem podnikání společnosti Teplárenská je zejména výroba a rozvod tepelné energie zejména na území měst Bílina, Dubí, Duchcov, Hrob, Jirkov, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Krupka, Osek a Teplice.

Spojením dotčenou oblastí byla výroba, rozvod a prodej tepla a tepelné energie, a to na území měst Bílina, Dubí, Duchcov, Hrob, Jirkov, Kadaň, Klášterec nad Ohří, Krupka, Osek a Teplice. Předmětné spojení soutěžitelů mělo zejména vertikální charakter, neboť na relevantních trzích, jichž se účastnili oba spojující se soutěžitelé, společnost ČEZ, jakožto jediný významný výrobce tepla v daných lokalitách, prodávala veškeré vyrobené teplo společnosti Teplárenská, která je pak dále rozváděla a dodávala odběratelům. S ohledem na již existující předmětný odběratelsko-dodavatelský vztah mezi spojujícími se soutěžiteli a s ohledem skutečnost, že zbývající, společnosti Teplárenská dodávané, teplo pochází z vlastních zdrojů či marginálně pak z dalších zdrojů, dále pak s ohledem na regulaci teplárenského odvětví v České republice, nespátroval Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v tomto vertikálním propojení významnou možnost narušení hospodářské soutěže.

3.2.2 Struktura maloobchodního trhu

Spotřeba elektřiny podle jednotlivých sektorů

Celková roční brutto spotřeba elektřiny v sektorech národního hospodářství byla 72,0 TWh. Zastoupení jednotlivých sektorů bylo následující: průmysl 25,3 TWh, energetika 13,0 TWh, doprava 3,0 TWh, stavebnictví 0,4 TWh, zemědělství 1,3 TWh, domácnosti 14,7 TWh, služby 6,6 TWh a ostatní 7,7 TWh. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o netto spotřebě v tomto členění.

Společnosti s tržním podílem větším než 5 procent

Na českém trhu s elektřinou působí v současné době pouze tři vertikálně integrované společnosti, jejichž dceřiné firmy drží licenci jak na distribuci elektřiny (provozovatelé PDS s více než 90 tisíci odběrateli) tak licenci na obchod s elektrickou energií. Jedná se o skupinu ČEZ, skupinu E.ON a skupinu PRE. Většina oprávněných zákazníků si v roce 2007 za svého dodavatele elektřiny volila právě dodavatelské společnosti náležející do těchto skupin, a to z důvodu relativně malého počtu aktivních nezávislých obchodníků na trhu v České republice a zanedbatelných rozdílů v nabídkových cenách. Podíl těchto tří dodavatelů na trhu

s elektřinou je více než 95 procent celkové spotřeby konečných zákazníků v ČR, v případě odběratelů na hladině nízkého napětí je jejich podíl dokonce více než 99 procent.

Nezávislí obchodníci s elektřinou

Na trhu s elektřinou působí také několik významnějších nezávislých obchodníků (cca dvacet), jejichž celkový podíl na trhu je v současné době do několika procent z celkové spotřeby elektřiny oprávněných zákazníků. Tito dodavatelé doposud nabízeli elektřinu nakoupenou od menších výrobců či importovanou ze zahraničí většinou pouze velkým průmyslovým odběratelům z důvodu postupného otevírání trhu s elektřinou. V roce 2007 začalo působit na celorepublikové úrovni i několik nezávislých obchodníků soustředujících se na trh maloobdobatelů a domácností. Nové smlouvy na dodávku elektřiny jsou ve většině případů uzavírány na dobu neurčitou s výpovědní lhůtou 3 měsíce, v některých případech se jedná o dobu určitou, která je obvykle 12 nebo 24 měsíců.

Počet zákazníků, kteří změnili dodavatele elektřiny

Podle údajů Operátora trhu s elektřinou, a.s., změnilo svého dodavatele elektřiny během roku 2007 celkem 46 016 odběratelů, od počátku liberalizace trhu s elektřinou v České republice, tj. od roku 2002 změnilo svého dodavatele celkem 63 076 subjektů.

Počty změn dodavatelů nejsou sledovány podle jednotlivých kategorií odběratelů dle velikosti jejich spotřeby, k dispozici jsou údaje pouze o změně dodavatele podle typu měření u jednotlivých odběrných míst.

Jedná se konkrétně o toto členění odběrných míst:

- A – průběhové měření s dálkovým přenosem,
- B – průběhové měření s manuálním přenosem,
- C – neprůběhové měření.

V tabulce č. 5 je následně uveden počet změn dodavatele elektřiny podle typu měření, který byl uskutečněn v roce 2007.

Tabulka č. 5 Změna dodavatele elektřiny podle typu měření

Typ měření	Změna dodavatele elektřiny podle typu měření
	Rok 2007
A	1 615
B	2 738
C	41 637
CELKEM	46 016

Proces změny dodavatele elektřiny

Pokud jde o možnost změny dodavatele elektřiny, konečný zákazník má právo zvolit si bezplatně svého dodavatele silové elektřiny. Vlastní (fyzická) doprava elektřiny je ale uskutečněna prostřednictvím distribuční resp. přenosové soustavy, ke které je odběratel elektřiny připojen. Konečný zákazník má z tohoto důvodu uzavřeny obecně dvě smlouvy, tj. smlouvu o distribuci resp. přenosu a dále smlouvu o dodávce elektřiny. Smlouva o distribuci elektřiny je uzavřena mezi konečným zákazníkem a příslušným provozovatelem distribuční resp. přenosové soustavy, ke které je připojen. Tato smlouva je obvykle uzavřena na dobu neurčitou (platná po dobu trvání odběru) a není ovlivněna změnou dodavatele.

Smlouva o dodávce elektřiny je uzavřena mezi konečným zákazníkem a jeho dodavatelem elektřiny, tj. subjektem s licenci na výrobu elektřiny nebo s licenci na obchod s elektřinou. Odběratel elektřiny má také možnost uzavřít se svým dodavatelem elektřiny jednu souhrnnou smlouvu (tzv. smlouva o sdružených službách), která obsahuje závazek dodavatele zajistit pro zákazníka kromě dodávky elektřiny také její dopravu. Podmínky dodání resp. vyúčtování elektřiny stejně jako podmínky odstoupení od smlouvy (včetně termínů a možné penalizace) se řídí uzavřením smluvního vztahu dle obchodního zákoníku.

Vyhláškou ERÚ č. 541/2005 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, jsou stanovena pravidla a povinnosti jednotlivých účastníků trhu (konečný zákazník, dodavatel elektřiny, provozovatel distribuční resp. přenosové soustavy, operátor trhu), v případě změny dodavatele elektřiny je stanoven postup včetně posloupnosti a termínů pro jednotlivé kroky. Celkový proces změny dodavatele elektřiny byl zkrácen a v současnosti nesmí překročit 17 pracovních dní (tj. 23 kalendářních dní) od okamžiku žádosti odběratele o změnu dodavatele. Za změnu dodavatele nejsou odběrateli účtovány žádné poplatky.

Přehled dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

Tabulka č. 6 zobrazuje podle jednotlivých kategorií počty dotazů a stížností účastníků trhu s elektřinou (většinou odběratelů), které byly v průběhu roku 2007 adresované ERÚ. Energetický regulační úřad nemá k dispozici údaje o dotazech a stížnostech účastníků trhu adresovaných dodavatelům elektřiny.

Tabulka č. 6 Počty dotazů a stížností adresovaných Energetickému regulačnímu úřadu

	dotazy	stížnosti	celkem	podíl
Ceny, fakturace	158	21	179	30%
Připojení, přerušení dodávky, neoprávněné odběry, kvalita, měření	77	24	101	17%
informace zákazníkovi - pravidla trhu	38	2	40	7%
Informace účastníkům trhu - podporované zdroje, výkaznictví	148	0	148	25%
Ostatní	122	10	132	22%
Celkem	543	57	600	100%

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

V roce 2007 Státní energetická inspekce řešila celkem 197 stížností. Z věcného hlediska byla podání zaměřena na vyúčtování a fakturaci, měření, nekvalitní dodávku, neoprávněné odběry, připojování odběrných míst, přeložky zařízení apod.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v roce 2007 velký počet stížností spotřebitelů, které se týkaly zpravidla vysokých cen elektrické energie účtovaných jim v roce 2007. V souvislosti s těmito podněty provedl v daných případech ÚOHS související šetření, jež neprokázala porušení zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon č. 143/2001 Sb.). Celková platba, kterou konečný zákazník platí za dodávku elektřiny, se skládá ze dvou základních částí. Jednou částí jsou regulované platby za dopravu elektřiny,

kteří stanovuje pro každý kalendářní rok ERÚ. Druhou částí jsou pak platby za samotnou elektřinu jako komoditu a související služby, která regulována není a podléhá tržnímu prostředí. Předmětná šetření došla k závěru, že hlavní vliv na změnu cen elektrické energie pro oprávněné zákazníky má velkoobchodní růst cen elektřiny, který je výsledkem tržního transparentního střetu nabídky s poptávkou. U konkrétních oprávněných zákazníků může pak ke změně ceny vést i celá řada dalších vlivů, jako je např. meziroční změna tvaru a charakteru odběru, výběr jiného produktu elektrické energie, změna regulovaných cen apod. ÚOHS dospěl v rámci šetření k závěru, že ceny pro domácnosti a malé zákazníky dle předkládaných ceníků společností náležících do skupiny ČEZ, E.ON a PRE pro rok 2007 kopírují ceny dodavatele poslední instance podle § 12a energetického zákona, které stanovil ERÚ příslušnými cenovými rozhodnutími, tudíž ceny stanovené těmito skupinami nepřesahují dále ceny regulované státem.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pak postupoval pro svoji nepříslušnost Energetickému regulačnímu úřadu ty podněty, které byly sice adresovány ÚOHS, avšak věcně se týkaly otázek, jejichž posouzení spadá do výlučné pravomoci ERÚ. Nejčastěji se v oblasti elektroenergetiky jednalo o podněty občanů zabývajících se vysokou cenou za dodávky elektřiny účtované jim v minulosti až do konce roku 2005 energetickými společnostmi (od 1. ledna 2006 je trh plně liberalizován), či problematikou spojenou s elektrickými přípojkami, vyúčtováním služeb, neoprávněným odběrem, atd.

V roce 2007 nevedl ÚOHS v oblasti elektroenergetiky žádné správní řízení pro možné porušení § 3 a 11 zákona č. 143/2001 Sb. či porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení Evropských společenství.

3.2.3 Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Legislativní rámec činnosti ÚOHS je v oblasti ochrany hospodářské soutěže dán zákonem č. 143/2001 Sb., jenž vymezuje okruh subjektů, jejichž chování v rámci hospodářské soutěže upravuje. Zákon č. 143/2001 Sb. se vztahuje na všechny subjekty, které lze podřadit pod legislativní zkratku „soutěžitel“ ve smyslu § 2 zákona č. 143/2001 Sb., a na všechny sektory hospodářství bez výjimky, včetně energetiky, stejně jako na veřejné a soukromé podniky. ÚOHS je jediným správním orgánem, který je oprávněn posuzovat případné porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. ÚOHS pro ochranu hospodářské soutěže konkrétními zásahy ve správních řízeních může ex post postihnout chování soutěžitele, které jde nad rámec zvláštního regulačního zákona.

Vzhledem k tomu, že zařízení a sítě v odvětví energetiky jsou a do budoucna i nadále budou monopolem (jedná se o tzv. síťové monopoly), neboť vzhledem k finanční a praktické náročnosti nelze předpokládat vybudování alternativních zařízení a sítí, je dohled ÚOHS nezbytný.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vítá skutečnost, že ekonomické subjekty mají možnost získat cenové signály na trhu elektrické energie jako výsledek působení tržních sil, ať už v důsledku fungování tzv. virtuální elektrárny (k tomu viz níže rozhodnutí ÚOHS ohledně ČEZ a pěti regionálních distribučních společností), či od roku 2007 na Energetické burze Praha, se sídlem Rybná 682/14, Praha 1 (PXE), u produktů, které jsou v daný moment již na PXE obchodovány, či na základě předpokládaných cen produktů, které v daný moment na PXE ještě obchodovány nejsou (ceny jsou v tom případě odvozeny od cenové hladiny již obchodovaných produktů na PXE a poměrů těchto produktů k produktům ještě neobchodovaným, které jsou převzaty ze stabilních a funkčních trhů). Ačkoli ceny za silovou

elektrinu vykazují vytrvalý nárůst, vnímá ÚOHS tento trend především jako důsledek srovnávání cenových hladin za elektrickou energii u nás a nejbližším zahraničím.

Problematika tzv. „virtuální elektrárny“

Zavedení tzv. „virtuální elektrárny“ bylo jednou z podmínek ÚOHS pro ochranu hospodářské soutěže obsažených v rozhodnutí ÚOHS z března 2005, jež mění dřívější rozhodnutí ÚOHS z března 2003, kterým bylo povoleno spojení společnosti ČEZ, a.s. (dále jen „ČEZ“) a pěti regionálních distribučních společností.

Společnost ČEZ, a.s. byla povinna v souladu s principy předmětného rozhodnutí umožnit třetím nezávislým subjektům přístup k vlastní výrobní kapacitě elektrické energie o celkové velikosti 400 MW, umístěné v České republice, a k odběru elektrické energie vyrobené v této kapacitě v roce 2007.

Podrobnější informace k tzv. virtuální elektrárně byly podrobně popsány v předcházejících Národních zprávách České republiky, a to Národní zprávě za rok 2005 a Národní zprávě za rok 2006.

Dne 31. května 2006 byla vyhlášena aukce pro rok 2007. Dne 2. a 9. srpna 2006 se konala předmětná aukce na přidělení výrobní kapacity virtuální elektrárny pro rok 2007.

Virtuální elektrárna byla nabízena v aukci po osmi blocích o velikosti 50 MW, resp. 30 MW v letních měsících (tj. červen, červenec a srpen). Poptávka pětikrát převýšila nabízenou kapacitu.

Vítězné ceny za jednotlivé bloky byly o 16,4 procent až 18 procent vyšší v porovnání s cenou velkoobchodní elektřiny pro rok 2006. Průměrná cena elektřiny z aukce virtuální elektrárny na rok 2007 vzrostla o 17,1 procent oproti ceně roku 2006 a o 18,5 procent oproti cenám virtuální elektrárny v roce 2005. Cena za roční pásmo na rok 2007 tak vyšla zhruba na 1 220 Kč/MWh.

Aukce se zúčastnili zástupci místních i zahraničních obchodníků, dodavatelů i zákazníků.

Cílem tohoto opatření bylo zejména vytvoření funkčního a konkurenčního trhu, který by zabezpečil transparentním a nediskriminačním způsobem přístup nezávislých obchodníků k volnému elektrickému výkonu. Jelikož dochází k přibližování cen elektrické energie mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie, byla stanovena podmínka pro společnost ČEZ, a.s., opatřením pouze krátkodobým a měla za účel sloužit jako nástroj pro urychlení rozvoje velkoobchodního trhu.

4 Regulace a struktura trhu se zemním plynem

4.1 Otázky regulace

4.1.1 Řízení a přidělování přeshraničních kapacit a řešení nedostatku kapacit

Společnost RWE Transgas Net, s.r.o., která je držitelem výlučné licence na přepravu plynu na území České republiky, zajišťovala v roce 2007 přepravu zemního plynu přes území České republiky zejména na základě smlouvy uzavřené se společností RWE Transgas, a.s., která zajišťuje přepravu dle smluv pro společnosti Gazprom export Ltd., Ontrans VNG Gastransport GmbH a Wintershall AG Kassel. Kapacita na vstupních a výstupních bodech přepravní soustavy je na takové úrovni, že nedochází ani k fyzickému, ani k obchodnímu nedostatku kapacit.

Dne 1. ledna 2007 vstoupila v platnost nová vyhláška o pravidlech trhu s plynem, která ukládá provozovateli přepravní soustavy zveřejňovat informace v takovém rozsahu, aby byly splněny požadavky bodu 3.3 přílohy A k nařízení 1775/2005/ES. Provozovatel přepravní soustavy jedenkrát měsíčně zveřejňuje:

- roční plán odstávek jednotlivých částí přepravní soustavy a plán údržby,
- dlouhodobý plán rozšiřování přepravní soustavy,
- předpovědi volné přepravní kapacity na následující desetileté období pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy,
- historická minima a maxima využití přepravní kapacity a roční průměrné průtoky,
- hodnoty dodávky plynu do plynárenské soustavy, odběru plynu z plynárenské soustavy a velikost a směr systémové odchylky za plynárenský den,
- příjmy za odchylky nad povolenou toleranci, příjmy za chybějící vyrovnávací plyn a výdaje za přebývajících vyrovnávací plyn.

Dále provozovatel přepravní soustavy denně zveřejňuje následující údaje:

- velikost technické, celkové sjednané pevné kapacity, celkové sjednané přerušitelné kapacity a volné přepravní kapacity pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy na následujících 18 měsících,
- indikativní dostupnost denních přepravních kapacit pro jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy den a týden dopředu,
- předběžné hodnoty dodávky plynu do plynárenské soustavy, odběru plynu z plynárenské soustavy a velikost a směr systémové odchylky za předchozí plynárenský den.

Při hodnocení kapacity přeshraničních propojů lze konstatovat, že byl novou vyhláškou o pravidlech trhu zaveden princip rezervace kapacity u vnitrostátní přepravy na základě entry/exit systému a ani v těchto bodech nedocházelo k přetížení obchodnímu či technickému. Informaci o dostupné technické kapacitě na všech svých předávacích hraničních stanicích Lanžhot, Hora sv. Kateřiny a Waidhaus poskytoval RWE Transgas Net, s.r.o., na svých webových stránkách ve struktuře dané nařízením 1775/2005/ES. V souladu s jeho požadavky byla přepravní kapacita nabízena jak na pevné, tak i na přerušitelné bázi, a to pro dobu trvání denních, měsíčních, ročních či víceletých smluv.

V přepravní soustavě České republiky neexistují žádná omezení, soustava je schopna přepravit požadované objemy plynu a není nutné přijímat žádná opatření směrem k účastníkům trhu s plynem řešící nedostatek kapacit v plynárenské soustavě.

Provozovatel přepravní soustavy umožňoval v roce 2007 prostřednictvím nástěnky (bulletin boardu) sekundární obchod s kapacitou za podmínek stanovených pravidly trhu s plynem a řádem provozovatele přepravní soustavy. Sekundární trh nebyl v roce 2007 likvidní vzhledem k dostatku primární kapacity.

Z pohledu vnitrostátní úrovně se vyskytovala vyšší míra využití kapacity pouze v distribučních soustavách, nezpůsobovalo to však potřebu omezovat kapacitní požadavky zákazníků a zvyšovat kapacitní úroveň potrubí.

Pokud se jedná o problematiku priorit při přidělování kapacit (národní/přeshraniční) v případě jejich obchodního nedostatku, či problematiku tranzitu plynu, v hodnoceném období zůstala v platnosti stejná pravidla jako v roce 2006. Vzhledem k dostatku primární kapacity na přepravní soustavě v roce 2007 nedošlo k praktické aplikaci těchto pravidel.

4.1.2 Regule úkolů přepravních a distribučních společností

Plynárenská soustava v ČR

V České republice působí pouze jediný provozovatel přepravní soustavy (PPS), který vznikl od 1. ledna 2006 právním oddělením od mateřské společnosti RWE Transgas, a.s., společnost RWE Transgas Net, s.r.o. Na přepravní soustavu je připojeno osm regionálních distribučních soustav (PDS) s více než 90 tisíci konečnými zákazníky. Dále na českém trhu působí přibližně 88 menších držitelů licence na distribuci zemního plynu v lokálních distribučních soustavách (LDS), jejichž prostřednictvím se zemní plyn dostává ke konečnému zákazníkovi za stejných podmínek vymezených legislativním rámcem, které se oproti v předchozím roku nezměnily.

Bilanční centrum

Bilanční centrum sleduje vývoj plánování, výroby, dodávky a spotřeby plynu, kapacity a výkonů přepravní soustavy, distribučních soustav, podzemních zásobníků plynu, volné akumulace a prezentuje jejich zpracování ve formě souhrnných bilancí plynárenské soustavy. Bilanční centrum získává informace od provozovatele přepravní soustavy (PPS), provozovatelů distribučních soustav s více než 90 tisíci odběrateli (PDS) a provozovatelů podzemních zásobníků plynu (PZP).

Celkovou bilanci plynárenské soustavy zpracovává na základě bilancí vytvořených v celém plynárenském řetězci, tj. PPS, PDS, LDS, PZP a obchodníky s plynem, a na základě vlastních analýz. Pro danou činnost je Bilanční centrum vybaveno právy specifikovanými v energetickém zákoně. Současně mu vyplývají ze zákona povinnosti poskytovat na vyžádání MPO nebo ERÚ informace nezbytné pro výkon jejich práv a povinností.

Z platné legislativy vyplývají vůči Bilančnímu centru povinnosti i pro oprávněné zákazníky. Jedná se o předávání měsíčních údajů o dodávce plynu v případě, že si ji oprávněný zákazník zajišťuje sám, a to včetně dovozu. Oprávněný zákazník je také povinen informovat bilanční centrum o změně svého dodavatele plynu.

Síťové tarify

Základní principy výpočtu cen za přepravu a distribuci plynu konečným zákazníkům na území České republiky jsou obdobou roku 2006, pouze u přepravy plynu došlo v roce 2007 k zásadní změně ve finalizaci výpočtu, která bude popsána níže.

Přeprava

Vnitrostátní přepravní soustava je tvořena plynovody o celkové délce 1 183 km se jmenovitými průměry potrubí DN 80 až DN 700 a jmenovitými tlaky 4 MPa, 5,35 MPa a 6,1 MPa, z nichž cca 85 procent je vybudováno pro nejvyšší z uvedených tlaků.

Protože je rozloha České republiky relativně malá, jsou ceny za přepravu zemního plynu pro celý tuzemský trh se zemním plynem jednotné a vzdálenostně nezávislé (fungují na principu „poštovních známek“). Jejich výše závisí na množství plynu, které je třeba přepravit během jednoho dne (maximální denní kapacitu ze všech ročních hodnot), a jsou stanoveny pro smlouvy s délkou jednoho roku a více.

Ceny za přepravu zemního plynu jsou stanovovány na období jednoho kalendářního roku s platností od 1. ledna příslušného roku. V celém druhém regulačním období (od roku 2005 do 2009 včetně) se používá metoda omezování povolených výnosů, tzv. revenue-cap.

V konečných cenách přepravy je zohledněn typ smlouvy o přepravě plynu. Kromě standardních ročních smluv je možno uzavírat smlouvy jak na denní bázi, tak i na období od jednoho do jedenácti měsíců, přičemž při ocenění smluv kratších než ročních je respektována skutečnost, že v jednotlivých měsících roku je přepravní soustava využívána různě, a proto náročnost zabezpečení přepravní kapacity pro kratší období závisí na konkrétních měsících a na délce platnosti smlouvy o přepravě. To se realizuje za pomoci koeficientů, jejichž velikost je pro jednotlivé měsíce různá a znevýhodňuje odběr v zimním období, kdy je obecně vyšší poptávka po této službě. Na základě těchto zmiňovaných koeficientů se rovněž oceňují denní smlouvy.

Do cen za přepravu plynu pro rok 2007 byla opět zahrnuta část oprávněných minimálních nákladů na unbundling (přepravce je oddělen od obchodníka od 1. ledna 2006) provozovatele přepravní soustavy, s čímž souvisí i uznání části přeceněných odpisů. Vyhláška o pravidlech trhu s plynem s platností od 1. ledna 2007 zachovala důležitou úlohu provozovatele přepravní soustavy, kterou je vyrovnávání přepravní soustavy. V této souvislosti je nutné v podzemních zásobnících rezervovat dostatek těžební kapacity pro splnění této úlohy. Náklady spojené s rezervovanou těžební kapacitou pro vyrovnávání přepravní soustavy jsou též součástí cen přepravy.

V důsledku nabytí účinnosti nové vyhlášky o pravidlech trhu s plynem od 1. ledna 2007 došlo, v porovnání s rokem předcházejícím, k výrazné změně při stanovení cen za přepravu. Nová pravidla definují vstupní a výstupní body přepravní soustavy České republiky (entry/exit), které musely být ohodnoceny a pro něž byly stanoveny pevné ceny za rezervovanou kapacitu. Tím vzniklo 6 pevných cen za denní rezervovanou pevnou kapacitu na období platnosti roční smlouvy ve srovnání s předcházejícími lety, kdy byla stanovena jedna cena za přepravu v souladu s principem point to point.

Na základě stanovených celkových povolených tržeb jsou oceňovány jednotlivé vstupní a výstupní body přepravní soustavy. V tomto smyslu dochází k rozdělení na body, prostřednictvím kterých se dostává plyn do České republiky až ke konečným spotřebitelům, a body, díky kterým může zemní plyn být vyvezen z ČR. Konečný zákazník v ČR hradí ceny přepravy související s dovozem plynu do ČR a v rámci republiky.

Dále je zachována metodika pro stanovení ceny za mezinárodní přepravu (tranzit), která je v platnosti již od 1. července 2006. Metodika stanovení ceny za tranzit je založena na benchmarkingu konkurenčních tras přepravy zemního plynu. Na základě schválené metodiky provozovatel přepravní soustavy stanovil dvousložkový tarif za tranzit pro rok 2007. První složka, která byla v platnosti od počátku roku v pevné výši 68 148,30 Kč/tis. m³/den/rok a vzrostla k 1. říjnu na 69 248,90 Kč/tis. m³/den/rok, se vztahovala ke sjednané přepravní

kapacitě pro pár vstupního a výstupního bodu mezinárodní přepravy, druhá složka pokrývala plyn na pohon kompresních stanic a činila 0,77 procenta ze skutečně přepraveného objemu plynu. Rovněž bylo umožněno uzavírat smlouvu o přepravě tranzitní soustavou na období kratší, tedy na období od jednoho dne.

Distribuce

V České republice provozovalo v roce 2007 licencovanou činnost distribuce plynu osm regionálních společností. K distribuční soustavě každé z těchto společností je připojeno více než 90 000 odběrných míst konečných zákazníků odebírajících zemní plyn. Celková délka plynovodů všech těchto distribučních soustav je 61 028 km.

Kromě regionálních distribučních společností provozují licencovanou činnost distribuce plynu na omezeném území subjekty lokální distribuční soustavy, z nichž každá má délku pouze do několika km. K těmto soustavám je připojeno do 20 odběrných míst konečných zákazníků. Výjimku tvoří pouze jedna společnost, jejíž distribuční soustava má délku 138 km a je k ní připojeno přibližně 3 000 odběrných míst konečných zákazníků. Touto lokální distribuční soustavou je dodáván zemní plyn pouze domácnostem a zákazníkům s ročním odběrem do 630 MWh. Vstupní předávací body lokálních distribučních soustav jsou připojeny k regionálním distribučním soustavám.

Stejně jako u činnosti přepravy jsou ceny za distribuci stanovovány na základě metody limitování povolených výnosů, tzv. revenue-cap. Jedná se o roční ceny s platností od 1. ledna příslušného roku. Ceny za distribuci se stanovují zvlášť pro provozovatele každé regionální distribuční soustavy. Odběrná místa konečných zákazníků jsou zařazována do odběrných pásem podle celkového ročního distribuovaného množství, přičemž pro všechny provozovatele distribučních soustav jsou hranice odběrných pásem shodné.

Pro stanovení cen za distribuci plynu se využívá výchozích parametrů stanovených pro celé regulační období a dále dat poskytovaných provozovateli regionálních distribučních soustav formou regulačních výkazů, jejichž předkládání upravuje sekundární energetická legislativa.

Ceny za distribuci pro všechna odběrná pásma ve všech kategoriích odběratelů byly stanoveny pro rok 2007 jako dvousložkové. Složka, která byla pro konkrétní odběrné místo stálá, byla vztažena u kategorií velkoodběratel, střední odběratel a v případě maloodběratelů a domácností s ročním odběrem nad 63 MWh za rok ke sjednané rezervované distribuční kapacitě. Pro odběry do 63 MWh za rok v kategoriích maloodběratel a domácnost byla stálá složka stanovena formou stálého platu. Proměnná složka distribučního tarifu byla u všech kategorií vztažena k celkově odebranému množství.

Ceny za distribuci jsou stanovovány na základě ročních smluv o distribuci. Pravidla trhu s plynem definují i krátkodobé smlouvy, měsíční, jejichž ceny jsou odvozeny od ceny roční obdobně jako měsíční cena za přepravu.

Ceny za distribuci a přepravu jsou z důvodu zajištění nediskriminačního přístupu provozovatelů přepravní soustavy a distribučních soustav stanoveny jako pevné, není možno z nich poskytovat slevy ani je navyšovat.

Vzhledem k dostatečné kapacitě na distribučních soustavách a přepravní soustavě je cena za přerušitelnou kapacitu stanovena ve stejné výši jako cena za kapacitu pevnou s dodatečnou slevou při přerušení. Z důvodu možnosti poskytnutí slevy při přerušení dodávek jsou ceny za přerušitelnou kapacitu stanoveny jako maximální.

V tabulce č. 7 jsou uvedeny ceny za distribuci pro rok 2007 pro jednotlivé kategorie konečných zákazníků dle členění Eurostatu v rozmezí od nejnižší po nejdražší distribuční soustavu s více než 90 000 odběrnými místy. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a bez daně z přidané hodnoty.

Tabulka č. 7 Průměrné ceny za distribuci v roce 2007

Kategorie dle Eurostatu	Cena za distribuci	
	min.CZK	max. CZK
I4-1	42,92	87,91
I1	135,96	238,23
D3	158,63	268,42

Cena za přístup do podzemního zásobníku

Na trhu uskladňování zemního plynu na území České republiky působila v roce 2007 vedle společnosti RWE Transgas, a.s. (resp. RWE Gas Storage s.r.o.), která vlastní celkem šest z osmi podzemních zásobníků plynu umístěných na území České republiky, i společnost Moravské naftové doly, a.s., provozující podzemní zásobník plynu Uhřice. Poslední, osmý, zásobník s názvem Dolní Bojanovice, jehož vlastníkem i provozovatelem je firma SPP Bohemia a. s., je využíván, na základě smluv a i z technických důvodů týkajících se připojení na přepravní soustavu, pouze pro potřeby Slovenské republiky.

Společnost RWE Gas Storage, s.r.o., která se k 1. květnu 2007 majetkově vyčlenila z mateřské společnosti RWE Transgas, a.s., měla v roce 2007 větší než 90 procentní podíl na trhu s poskytováním služby uskladňování plynu v podzemních zásobnících. Od roku 2006 došlo intenzifikací zásobníků k navýšení technické skladovací kapacity o 66 mil. m³. Tato nově vzniklá kapacita byla nabídnuta a rozdělena jako volná kapacita mezi účastníky trhu, kteří o ni požádali, od 1. dubna 2007.

Plyn uskladněný v podzemních zásobnících plynu vlastněných skupinou RWE pro dodávky pro český trh v roce 2007 patřil z více než 98 procent společnosti RWE Transgas, a.s., zbývající část vlastnily společnosti VEMEX, s.r.o., Pražská plynárenská, a.s. a italská společnost ENOI S. p. A.

Licencovaná činnost uskladňování v podzemních zásobnících plynu není regulována, cenu za uskladňování zemního plynu si tak stanovuje každý provozovatel podzemního zásobníku plynu sám. Průměrná cena za uskladňování plynu v České republice byla 1,11 Kč/m³ pracovního objemu ve skladovacím roce 2007/2008 (od 1. dubna 2007 do 31. března 2008), v kalendářním roce 2007 činila 0,90 Kč/m³ pracovního objemu.

Kvalita služeb

Od 1. ledna 2007 nabyla účinnosti vyhláška č. 545/2006 Sb., o kvalitě dodávek plynu a souvisejících služeb v plynárenství. Předmětem této vyhlášky je nejen stanovení požadované kvality dodávek zemního plynu a služeb souvisejících s regulovanými činnostmi v plynárenství, ale také náhrady konečným zákazníkům, které vznikají konečným zákazníkům při nedodržení patřičného standardu, a dále lhůty pro uplatnění nároku na náhrady a postupy pro vykazování dodržování kvality dodávek a služeb.

Požadovaná kvalita je vyjádřena prostřednictvím standardů, za jejichž dodržení vůči konečným zákazníkům odpovídají držitelé licence. Standardy nesouvisejí pouze s dodávkou plynu konečným zákazníkům, ale zaručují dodržování kvalitních služeb také u činnosti přepravy, distribuce a uskladňování. Pokud není standard vůči konečnému zákazníkovi

dodržen, je příslušný držitel licence povinen poskytnout v souladu s energetickým zákonem náhradu ve výši stanovené vyhláškou. Nárok konečného zákazníka na poskytnutí náhrady za nedodržení příslušného standardu nelze zaměňovat s nárokem na náhradu vzniklé škody. Jedná se o samostatný nárok, jehož vznik je spojen s porušením povinnosti držitelem licence stanovené energetickým zákonem. Vzniklou škodu může konečný zákazník vymáhat soudní cestou.

Držitel licence odpovědný za dodržování standardů, které se týkají jeho licencované činnosti, zveřejňuje způsobem umožňujícím dálkový přístup vždy do 31. března kalendářního roku souhrnný výkaz dodržování všech standardů za předchozí kalendářní rok. Dodržování standardů jednotlivými držiteli licence zvyšuje poskytovanou kvalitu služeb, které jsou spojeny s dodávkou zemního plynu, všem konečným spotřebitelům. Dle informací, které má ERÚ k dispozici, došlo v roce 2007 několikrát k porušení standardu lhůty pro vyřízení reklamace vyúčtování dodávky plynu.

Informace o podmínkách přepravy a distribuce plynu

Informace o podmínkách přepravy plynu pro účely jeho spotřeby v rámci České republiky naleznou účastníci trhu s plynem v řádu provozovatele přepravní soustavy, který je volně přístupný na jeho internetových stránkách. Ceny za přepravu plynu, určované ERÚ pro jednotlivé kategorie odběratelů, lze zjistit na stránkách ERÚ v cenovém rozhodnutí.

Podmínky připojení k distribuční soustavě mohou obchodníci s plynem a koneční zákazníci, případně jiní účastníci trhu s plynem nalézt v řádu provozovatele distribuční soustavy, který je zveřejněn na webových stránkách – podle distribuční společnosti, na jejímž území se nachází dané odběrné plynové zařízení. Ceny za distribuci plynu pro jednotlivé kategorie zákazníků lze najít jak v cenovém rozhodnutí, které vydává každoročně ERÚ, tak na internetových stránkách provozovatele dotyčné distribuční soustavy.

Vyrovňovací trh

Charakteristika fungování modelu trhu s plynem se v hodnoceném období v zásadních parametrech vyrovnávání nezměnila. Proces vyrovnávání byl nadále založen na denním intervalu hodnocení odchylek.

Fyzické bilancování soustavy zajišťoval provozovatel přepravní soustavy, který disponoval nad rámec volné akumulace těžebním/vtláčecím výkonem podzemního zásobníku a limitovaným množstvím plynu v tomto zásobníku.

V případě obchodního bilancování zůstal zachován princip stanovení bilanční tolerance na základě vzorce shodného pro všechny subjekty bilancování.

Z hlediska vyhodnocení bilanční odchylky a možnosti využití bilanční tolerance byla celá Česká republika jednou bilanční zónou. V případě překročení bilanční tolerance docházelo k tzv. mimotoleranční bilanční odchylce, která podléhala zpoplatnění cenou stanovenou cenovým rozhodnutím ERÚ.

Nastavení procesu vyrovnávání v roce 2007 již proti roku 2006 umožňovalo subjektům zúčtování přenášení odpovědnosti za odchylku po jednotlivých odběrných místech, ale také bylo možné přenést celkovou odpovědnost za odchylku, kdy s tímto převodem je spojen i převod celkové tolerance převádějího subjektu zúčtování.

Koeficienty pro výpočet bilanční tolerance stanovil ERÚ na základě výsledků analýzy akumulace přepravní soustavy v závislosti na využití této soustavy. Vyrovnání bilančních odchylek probíhalo vzhledem k neexistenci dostatečně likvidního trhu s denní referenční cenou vzniklou efektivním střetem nabídky a poptávky (dokonalá konkurence) formou

naturálního plnění. Na základě předběžných výsledků měření jednotlivé subjekty vyrovnávaly ve dni D + 2 bilanční odchylky za den D. Po vyhodnocení celého kalendářního měsíce provozovatelem přepravní soustavy vyrovnávaly subjekty zúčtování součet skutečných bilančních odchylek za daný kalendářní měsíc 15. až 24. den následujícího měsíce.

Pokud daný subjekt zúčtování nevyužil možnost naturálního plnění, uhradil chybějící bilanční plyn za cenu, která byla vzhledem k chybějící denní tržní ceně zemního plynu stanovena ERÚ jako 1,6 násobek maximální ceny zemního plynu od RWE Transgas, a.s., a cena za přebývajícím bilančním plynem byla 0,4 násobek této ceny. Platbu za přebývajícím bilančním plynem hradil provozovatel přepravní soustavy. Maximální cena zemního plynu pro výpočet ceny za chybějícím a přebývajícím bilančním plynem se v roce 2007 pohybovala mezi 524,40 a 583,42 Kč/MWh včetně obou těchto hranic.

Model trhu

Dne 1. ledna 2007 vstoupila v platnost nová vyhláška o pravidlech trhu s plynem, jejímž cílem bylo podpořit rozvoj liberalizovaného trhu s plynem. Přepravní soustava byla z hlediska dodávek zákazníkům v ČR virtualizována do osmi domácích bodů, kdy domácí bod je tvořen souhrnem předávacích míst mezi přepravní soustavou a distribučními soustavami přímo připojenými na přepravní soustavu přiřazených do příslušné domácí zóny. Vstupními/výstupními body přepravní soustavy jsou: hraniční body, vstupní/výstupní body do/z virtuálního zásobníku plynu a domácí body. Všechny vstupní a výstupní body byly obchodně připojeny na virtuální prodejní bod, kde dochází k obchodování s plynem. Obchodníci podle pravidel trhu nominují na jednotlivé vstupní/výstupní body přepravní soustavy.

Tranzit plynu se uskutečňoval za podmínek stanovených nařízením 1775/2005/ES a byl u něho zachován systém rezervace kapacit point-to-point platný z předchozích let.

Vzhledem k tomu, že na všech vstupních/výstupních bodech přepravní soustavy nedochází k fyzickému ani obchodnímu nedostatku kapacit, nebylo nutné použít mechanismus řešení nedostatku kapacit. Kapacity bylo možno obchodovat na sekundárním trhu, k těmto obchodům však reálně nedocházelo díky dostatku primárních kapacit.

4.1.3 Unbundling

V roce 2007 působil na území České republiky jeden PPS (RWE Transgas Net, s.r.o.), osm PDS (Pražská plynárenská Distribuce, a.s., Středočeská plynárenská Net, s.r.o., Jihočeská plynárenská Distribuce, s.r.o., Západočeská plynárenská Net, s.r.o., Východočeská plynárenská Net, s.r.o., Severočeská plynárenská Net, s.r.o., Severomoravská plynárenská Net, s.r.o., Jihomoravská plynárenská Net, s.r.o.), z nichž každá má více než 90 tisíc zákazníků a které společně pokrývají převážnou většinu trhu. Současně působil na území České republiky 86 provozovatelů LDS.

Vlastnický unbundling

Z hlediska vlastnických poměrů není oddělen ani PPS ani PDS.

Právní unbundling

V souladu s energetickým zákonem byl právní unbundling realizován u provozovatele přepravní soustavy RWE Transgas, a.s. Od 1. ledna 2006 používá PPS nový název RWE Transgas Net, s.r.o. Provozovatelé distribučních soustav s více než 90 tisíci odběrateli měli podle energetického zákona provést unbundling činností nejpozději do 31. prosince 2006. Dne 1. ledna 2007 byl na úrovni provozovatelů regionálních distribučních společností, k nimž

je připojeno více než 90 tisíc zákazníků, dokončen proces jejich právního oddělení. Společnosti zabývající se obchodem s plynem byly odděleny od společností zabývajících se distribucí zemního plynu. Výše zmíněných 86 provozovatelů lokálních distribučních soustav nemělo povinnost právní unbundling provést.

Pravidlo 100 000 zákazníků

Česká republika využila možnosti provádět unbundling pouze u společností, které mají velký počet zákazníků. V legislativě České republiky byla tato možnost zakotvena jako pravidlo 90 tisíc zákazníků, které je implementováno ve znění § 59 a odst. 9 energetického zákona.

Vlastnická struktura

PPS:

RWE Transgas Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent RWE Transgas, a.s.

Společnost RWE Transgas Net, s.r.o., je ze 100 procent vlastněna privátní společností a je také jedinou přepravní společností na území České republiky, tudíž pro svoji činnost využívá sto procent přepravních sítí.

PDS:

Pražská plynárenská Distribuce, a.s., člen koncernu Pražská plynárenská, a.s.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Pražská plynárenská, a.s.

JMP Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Jihomoravská plynárenská, a.s.

ZPČ Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Západočeská plynárenská, a.s.

STP Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Středočeská plynárenská, a.s.

SMP Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Severomoravská plynárenská, a.s.

VČP Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Východočeská plynárenská, a.s.

SČP Net, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent Severočeská plynárenská, a.s.

JČP Distribuce, s.r.o.

Vlastnická struktura společnosti ke dni 31. prosince 2007 byla následující:

- 100 procent E.ON Distribuce, a.s.

Umístění společností

Přepravní společnost RWE Transgas Net, s.r.o. provedla fyzické oddělení budov a přístup zaměstnanců je hlídán bezpečnostní službou. V případě PDS je přístup zaměstnanců do budov hlídán bezpečnostní službou nebo je zajištěn pomocí přístupových bezpečnostních čipů.

Prezentace společností

Provozovatel přepravní soustavy vytvořil po právním unbundlingu vlastní doménu, na níž prezentuje svoje aktivity, při kterých byly použity společné značky, loga a design holdingové společnosti. Provozovatelé PDS s více jak 90 tisíci odběrateli začali od roku 2007 prezentovat svoje aktivity na vlastní doméně za použití vlastních log.

Oddělené účetnictví

Účetní závěrky za oddělené činnosti všeobecně zveřejňovány nebyly, byly k dispozici pouze pro účely ERÚ v rámci regulačního výkaznictví. Energetický regulační úřad stanovuje obecné zásady i podrobná pravidla pro sestavování oddělených účetních závěrek, a to pouze pro účely regulačního výkaznictví, tedy čistě pro potřeby regulátora. Nejedná se ovšem o alokační pravidla (například přiřazení nákladů), ale spíše o jednotlivé účty a položky, které musí jednotliví provozovatelé speciálně a podrobněji zobrazit. Oddělené účetní závěrky nejsou předmětem samostatného auditu provedeného autorizovaným účetním. Služby spojené s účetnictvím jsou u všech distribučních společností v České republice zabezpečovány spřízněnou společností a jsou využívány společně distribuční i obchodní společností.

Kontrolní a sankční činnost

Viz text na str. 20, kap. 3.1.3.

Pravomoci regulátora při prosazování manažerského a funkčního unbundlingu

Česká republika transponovala směrnici EU o společných pravidlech pro vnitřní trh s plynem do národní legislativy, ve které jsou uvedeny požadavky na oddělení PPS a PDS, ale současně zde nejsou uvedeny žádné pravomoci, kterými by mohl regulátor tyto požadavky zajistit. Z uvedeného vyplývá, že regulátor nedisponuje dostatečnými pravomocemi nezbytnými k prosazování efektivního manažerského a informačního unbundlingu. Kontrolou dodržování energetického zákona je pověřena Státní energetická inspekce.

Vývoj po provedení unbundlingu

V průběhu roku 2007 nebyl zaznamenán vývoj spojený se změnou výše investic do sítí nebo se změnou bezpečnosti dodávek u PPS, ani nebyla zaznamenána žádná změna po povinném oddělení distribuce u PDS.

4.2 Otázky ochrany hospodářské soutěže

4.2.1 Struktura velkoobchodního trhu

Spotřeba plynu

V České republice spotřeba zemního plynu již několik let mírně klesá z maximální úrovně spotřeby v letech 2001 až 2006 cca 9 500 mil. m³/rok. Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2007 dosáhla výše 8 653 mil. m³. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby dosáhla výše 9 070 mil. m³. Výhřevnost zemního plynu dodávaného konečným spotřebitelům vykazuje v posledních letech vzrůstající tendenci. Její hodnota je cca 9,50 kWh/m³ (34,2 MJ/m³) – podrobněji viz kapitola 5.2.1. Hodnota spalného tepla je přibližně 10,55 kWh/m³ (37,98 MJ/m³).

Vlastní zdroje a dovoz

Domácí spotřeba ČR je pokrývána z vlastních zdrojů zemního plynu asi z 1 procenta. Tuzemské dodávky v roce 2007 činily celkem 94,4 mil. m³. Jedná se především o těžbu zemního plynu společností MND, a.s. na jižní Moravě s dodávkou převážně pro společnost Jihomoravská plynárenská, a.s. (JMP, a.s.) a o tzv. povrchovou degazaci plynu z černo-uhelných dolů na severní Moravě společnostmi UNIGEO, UNIMASTER a OKD pro místní potřebu v regionu společnosti Severomoravská plynárenská, a.s. Jelikož je produkce plynu v České republice zanedbatelná, je nutné téměř celou spotřebu ČR zemního plynu dovážet ze zahraničí. Dodávky zemního plynu se uskutečňovaly dovozem z Ruska, Norska a SRN. Z Ruska bylo dovezeno 6 548 mil. m³, z Norska 1 829 mil. m³ a ze SRN 2 mil. m³ (dodávka pro společnost VEMEX ze zásobníku VNG ve 4. čtvrtletí roku). Dovoz zemního plynu byl zajištěn zejména dlouhodobými kontrakty na dodávku zemního plynu typu „take or pay“. Tyto kontrakty jsou v České republice drženy společností RWE Transgas, a.s. Ze tří čtvrtin roční spotřeby ČR se jedná o ruského producenta (78 procent), zbývající část dodávají norští producenti (22 procent). V roce 2007 na českém trhu začal působit i nový dovozce zemního plynu: společnost VEMEX, s.r.o., jehož podíl na trhu dosáhl hodnoty 3 procenta (dovozní kontrakt s Gazexportem).

Noví hráči na trhu s plynem

Nově vstupující obchodníci zatím spíše monitorovali současný stav na trhu a snažili se prosadit v kategorii velkoodběr. Reálně dodávajícími subjekty byly MND, a.s., jejichž podíl na trhu byl vzhledem k dodávkám čtyřem konečným zákazníkům (vlastněným MND, a.s.) zatím spíše malý, svou produkci plynu dodávají zejména společnosti Jihomoravská plynárenská, a.s. Dalším obchodníkem, který začal významně expandovat a silně se prosazovat na českém trhu, byla společnost VEMEX, s.r.o., která je kontrolována z velké části nepřímo ruskou společností Gazprom export Ltd. a která dovážela plyn na základě kontraktu s touto společností. Začala se silně prosazovat zejména v kategorii zákazníků velkoodběr s rovnoměrným odběrovým diagramem. Podíl ostatních nových obchodníků s plynem je zanedbatelný (viz kap. 2.2.2, str. 9).

Smluvní vztahy

Nákupní kontrakty PDS s více než 90 tisíci odběrateli pro dodávku oprávněným zákazníkům v roce 2007 byly založeny na dlouhodobých kontraktech typu „take or pay.“ Vzhledem k omezení maximální výše cen na velkoobchodním trhu, podrobněji popsáném v předchozích dvou Národních zprávách, se prodejní ceny velkoobchodníka (jejich maximum) odvíjely od cenového rozhodnutí úřadu.

Společnosti s tržním podílem větším než 5 procent

Mezi nejvýznamnější společnosti na českém trhu patří společnost RWE Transgas, a.s., která je na velkoobchodním trhu jediným hráčem s tržním podílem vyšším než pět procent. Jde o akciovou společnost, jejímž jediným akcionářem je od 10. července 2003 RWE Gas International B.V. Hlavními činnostmi společnosti jsou uskladňování zemního plynu (činnost uskladňování byla od 1. května 2007 převedena na dceřinou společnost RWE GAS Storage, s.r.o.) a obchod se zemním plynem dle energetického zákona. RWE Transgas, a.s., výhradně kontroluje dceřinou společnost RWE Transgas Net, s.r.o., která se od 1. ledna 2006 stala PPS. Z vlastnické struktury uvedené v bodu 4.1.3 vyplývá, že holding mezinárodní energetické skupiny RWE řídí rovněž obchod se zemním plynem a distribuci v šesti PDS s více než 90 tisíci odběrateli. Skupina RWE je tedy vertikálně integrovanou skupinou, poskytující komplexní služby v oblasti plynárenství.

Dalšími významnými PDS s více než 90 tisíci odběrateli byli Pražská plynárenská, a.s. (PP) a Jihočeská plynárenská, a.s. (JČP), u nichž majoritní podíl postupně přebírá energetická skupina E.ON. Společnost E.ON Czech Holding AG uzavřela dohodu o výměně podílů v plynárenství v České republice se společnostmi náležejícími do holdingu skupiny RWE, na jejímž základě posílila své postavení v JČP (13 procentní podíl vzrostl na 99 procent), a v PP (získala 49 procent podílu v PP a současně 49 procent podílu ve společnosti Pražská plynárenská Holding, a.s., držící 50 procentní podíl v PP). Po naplnění této dohody se společnost E.ON Czech Holding AG stala dalším významným soutěžitelem na trhu v České republice.

Zneužití dominantního postavení společností RWE Transgas, a.s.

V průběhu roku 2006 byly z důvodu zneužití dominantního postavení společností RWE Transgas, a.s. zavedeny ERÚ cenové stropy pro dodávky od obchodníka s plynem, který měl u provozovatele přepravní soustavy rezervovanou kapacitu vyšší než 20 000 tis.m³/den, a který měl podíl na dodávkách konečným zákazníkům v příslušné domácí zóně vyšší než 40 procent. Opatření mělo za cíl omezit dominantní postavení a současně nebránit v liberalizaci trhu tím, že znemožní konečnému zákazníkovi změnu obchodníka s plynem.

Po nápravě vytknutých skutečností, které byly podrobně komentovány v Národní zprávě za rok 2006, bylo po vzájemné shodě mezi RWE Transgas, a.s., ERÚ a ÚOHS opatření k 31. březnu 2007 zrušeno. Datum uvolnění opatření bylo zvoleno od počátku skladovacího roku, čímž byly zaručeny stejné výchozí podmínky pro všechny účastníky trhu.

Od 1. dubna 2007 došlo k faktickému otevření trhu se zemním plynem. Z důvodu předejití případnému dalšímu zneužití dominantního postavení společnosti RWE Transgas, a.s. bylo přistoupeno k prodeji plynu touto společností na virtuálním prodejním bodě za transparentních podmínek platných pro všechny účastníky trhu.

Fúze a akvizice v sektoru plynárenství za rok 2007

V roce 2007 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže neposuzoval žádné spojení soutěžitelů v sektoru plynárenství.

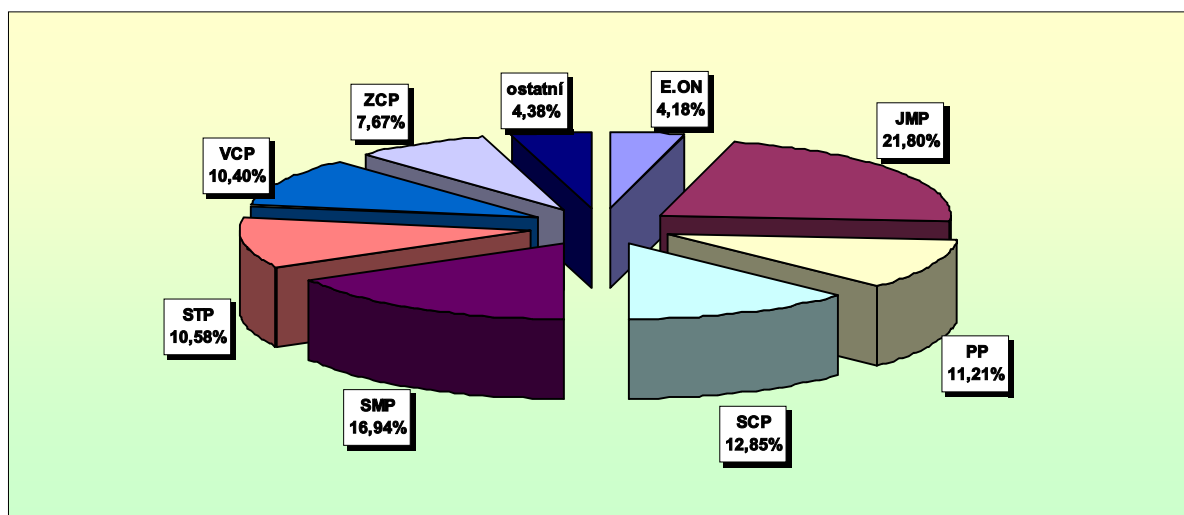
4.2.2 Struktura maloobchodního trhu

V České republice je celkem 88 držitelů licence na obchod s plynem. Na trhu působí jediný rozhodující velkoobchodní dodavatel plynu společnost RWE Transgas, a.s. Další velkoobchodní dodavatelé nepřekročili v roce 2007 10 procent z celkově dodaného plynu do České republiky.

Uskutečněním unbundlingu regionálních plynárenských společností od 1. ledna 2007 zůstalo rozhodujícími dodavateli na maloobchodním trhu osm držitelů licence na obchod s plynem, z nichž každý dodává zemní plyn více než 90 tisícům odběratelům. Historicky zajišťují dodávky v domácích zónách vymezených distribuční soustavou distributora, který vznikl unbundlingem z vertikálně integrovaného provozovatele této distribuční soustavy. Podíl regionálních obchodníků s plynem na celkové spotřebě zemního plynu na území České republiky je zobrazen v grafu č. 1. Šest z osmi rozhodujících dodavatelů je ovládáno skupinou RWE a podíl množství dodávaného plynu těmito dodavateli činí 80,23 procenta z celkové spotřeby zemního plynu v České republice.

Ostatní držitelé licence na obchod s plynem jsou souběžní držitelé licence na distribuci plynu, provozovatelé lokálních distribučních soustav, u nichž není povinnost provést právní unbundling a kteří působí v rámci své lokální distribuční soustavy. Dále se jedná o obchodníky s malým podílem na trhu a o držitele licencí, kteří doposud nezahájili licencovanou činnost. Dodávky všech ostatních obchodníků dodávajících plyn konečným zákazníkům, z nichž žádný nedodával plyn alespoň 90 000 zákazníkům, nepřekročily v součtu 4,83 procenta celkového množství plynu dodaného všem konečným zákazníkům v České republice.

Graf č. 1 Podíl obchodníků dodávajících zemní plyn konečným zákazníkům v ČR

Struktura konečných zákazníků v České republice

Zákazníci jsou v souladu s energetickou legislativou České republiky rozděleni podle roční spotřeby zemního plynu do následujících segmentů:

- domácnosti a maloodběratelé (roční spotřeba do 630 MWh/rok),
- střední odběratelé (roční spotřeba od 630 do 4 200 MWh/rok),
- velkoodběratelé (roční spotřeba nad 4 200 MWh/rok).

V tabulce č. 8 jsou uvedeny naturální podíly osmi rozhodujících obchodníků, dodávajících plyn konečným zákazníkům s více než 90 tisíci odběrateli na trhu se zemním plynem, členěné na tyto segmenty zákazníků. Elektrárny na zemní plyn jsou v České republice využívány jen velmi omezeně, zejména jako špičkové zdroje nebo se jedná o kombinovanou výrobu tepla a elektřiny.

Tabulka č. 8 Segmentace trhu se zemním plynem a naturální tržní podíly jednotlivých společností

Segment trhu	Podíl společností na jednotlivých segmentech								
	E.ON	JMP	PP	SCP	SMP	STP	VCP	ZCP	ostatní
Velkooběratelé	4,23%	19,18%	8,68%	18,21%	19,04%	12,33%	9,87%	8,45%	
Střední odběratelé	5,37%	22,98%	19,40%	10,01%	13,82%	9,36%	11,14%	7,92%	
Domácnosti a malooběratelé	4,29%	26,68%	13,20%	9,08%	17,20%	10,09%	11,89%	7,57%	
Koneční odběratelé celkem	4,18%	21,80%	11,21%	12,85%	16,94%	10,58%	10,40%	7,67%	4,38%

V porovnání s rokem 2006 se zvýšil počet držitelů licence na obchod s plynem z 83 na 88 tedy o 5 subjektů.

V tabulce č. 9 jsou pro srovnání uvedeny ceny dodávky v členění na kategorie spotřebitelů podle definic Eurostatu, které poskytl pro zpracování národní zprávy Český statistický úřad. Ceny jsou uvedeny v Kč/MWh a zahrnují všechny služby, tedy distribuci, přepravu, uskladnění, komoditu a další obchodní služby. Ve sloupci A jsou uvedeny ceny bez daně z přidané hodnoty, ve sloupci B včetně této daně. Kromě daně z přidané hodnoty v roce 2007 nezahrnovala cena za dodávku zemního plynu pro konečné zákazníky žádnou další daň nebo poplatek.

Tabulka č. 9 Ceny dodávky plynu konečného zákazníka dle kategorií Eurostatu k prvnímu dni ve čtvrtletí v České republice v roce 2007.

Období	Standardní spotřebitel dle Eurostatu					
	D3		I1		I4-1	
	A	B	A	B	A	B
1.1.2007	796,19	947,47	742,95	884,11	614,94	731,78
1.4.2007	801,02	953,21	744,09	885,47	611,39	727,55
1.7.2007	820,33	976,18	753,59	896,80	608,11	723,64
1.10.2007	856,34	1 019,04	779,33	927,40	635,77	756,57

Periodicita změn cen dodávky zemního plynu v průběhu kalendářního roku není u jednotlivých obchodníků stejná a závisí na jejich obchodní politice. Změny vycházejí převážně ze změn nákupní ceny plynu a portfolia zákazníků konkrétního obchodníka. Někteří velcí zákazníci mají cenu stanovenou cenovým vzorcem a u těchto zákazníků dochází ke změnám cen měsíčně.

Proces změny dodavatele plynu

Postup při změně dodavatele zemního plynu je upraven § 36 až § 38 vyhlášky o pravidlech trhu s plynem platnou pro rok 2007. Změna dodavatele je u oprávněných zákazníků možná vždy k prvnímu dni měsíce a podléhá registraci u správce příslušné bilanční zóny. Zákazníci, kteří mají instalováno měření typu C, mohou měnit dodavatele jednou za půl roku s výjimkou změny dodavatele za dodavatele poslední instance.

Nejprve požádá oprávněný zákazník nového dodavatele o uzavření smlouvy o dodávce plynu. Nový dodavatel podává žádost o distribuci provozovateli distribuční soustavy a žádost o uskutečnění změny dodavatele provozovateli přepravní soustavy. Součástí žádosti podané provozovateli přepravní soustavy je identifikační a registrační číslo nového dodavatele, typ smlouvy, závazek dodavatele o převzetí odpovědnosti za odchylku účastníka trhu, výčet a identifikace odběrných míst zákazníka. Dalším krokem je přiřazení odběrného místa oprávněného zákazníka k novému dodavateli plynu správcem příslušné bilanční zóny. Nakonec je stávající dodavatel plynu oprávněného zákazníka novým dodavatelem plynu informován o uzavření smlouvy.

Zaregistrovaná změna dodavatele nabývá účinnosti k prvnímu dni kalendářního měsíce s výjimkou změny dodavatele za dodavatele poslední instance.

Z diskuse ERÚ s konečnými oprávněnými zákazníky v průběhu roku 2007 vyplynulo, že hlavní překážku při změně dodavatele představuje zejména reálná neexistence konkurenčních nabídek a dále v současné době platné smlouvy, především jejich výpovědní lhůta, a případný nedostatek skladovací kapacity v podzemních zásobnících na území ČR pro nové dodavatele.

Stížnosti spotřebitelů řešené Státní energetickou inspekcí

Na úseku plynárenství bylo v roce 2007 vyřešeno 31 stížností. Stížnosti byly zaměřeny zejména na platby za dodávku plynu, nesprávný postup při fakturaci dodávek plynu, nesprávné účtování při změně ceny plynu, nezapočítání všech zaplacených záloh do konečné faktury a nevrácení přeplatků.

Stížnosti spotřebitelů a šetření Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže obdržel v roce 2007 stížnosti spotřebitelů, které se vztahovaly zpravidla k vysokým cenám zemního plynu účtovaných jim od 1. dubna 2007. V souvislosti s těmito podněty provedl v daných případech Úřad související šetření, jež neprokázala porušení zákona č. 143/2001 Sb.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže pak postupoval pro svoji nepříslušnost Energetickému regulačnímu úřadu ty podněty, které mu byly sice adresovány, avšak věcně se týkaly otázek, jejichž posouzení spadá do výlučné pravomoci ERÚ. Nejčastěji se v oblasti plynárenství jednalo o podněty občanů zabývajících se vysokou cenou za dodávky zemního plynu účtované jim v minulosti až do 31. března 2007 plynárenskými společnostmi, či problematikou spojenou s plynovými přípojkami, vyúčtováním služeb, neoprávněným odběrem, atd.

V roce 2007 nevedl Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v oblasti plynárenství žádné správní řízení pro možné porušení § 3 a 11 zákona č. 143/2001 Sb. či porušení článků 81 a 82 Smlouvy o založení Evropských společenství.

4.2.3 Opatření k zamezení zneužití dominantního postavení

Tržní dohled

Vzhledem k tomu, že zařízení a sítě v odvětví plynárenství obdobně jako v elektroenergetice jsou a do budoucna i nadále budou monopolem (jedná se o tzv. síťové monopoly), je rovněž nezbytný dohled Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Zvýšená pozornost je danému sektoru věnována od 1. dubna 2007, kdy se trh se zemním plynem stal plně liberalizovaným.

Ke dni 31. března 2007 došlo ke zrušení regulačního opatření ERÚ v podobě stanovení maximálních cen. Vzhledem k plně liberalizovanému trhu tak není již cena plynu od 1. dubna 2007 regulována. Výslednou cenu dodávky zemního plynu může zákazník ovlivnit volbou svého dodavatele. Odběratel již není závislý na distribuční síti, ke které je připojen, ale může si vybrat jiného dodavatele zemního plynu, který na českém trhu působí, přičemž možnost svobodné volby svého dodavatele zemního plynu se netýká segmentu domácností, neboť obchodníci s plynem nejevili o tyto odběratele v uvedeném roce zájem.

Každý výrobce bez ohledu na svoji velikost či podíl na trhu má právo vytěžený plyn využít pro vlastní spotřebu, nabídnout jej provozovateli přepravní nebo distribuční soustavy, obchodníkovi s plynem nebo oprávněnému zákazníkovi. Obdobně obchodník s plynem je

oprávněně nakupovat a prodávat plyn ostatním účastníkům trhu s plynem. Výrobcům a obchodníkům s plynem není uložena povinnost poskytovat zákazníkům informace o svých obchodních strategiích (plánované množství těžby nebo nákupu plynu, cena, dostupné množství plynu). Výrobce je podle § 57 odst. 8 písm. f) energetického zákona povinen vypracovávat denní, měsíční, roční a pětiletou bilanci výroby, tyto informace předává Bilančnímu centru. Obdobně vypracovává bilance obchodník s plynem podle § 61 odst. 2 písm. b) včetně údajů o vývozu plynu z České republiky a dovozu plynu do České republiky s uvedením zdrojů plynu. Bilance zpracované do podoby celkové bilance plynárenské soustavy jsou potom podle § 64 odst. 3 písm. b) energetického zákona zveřejňovány Bilančním centrem.

K dohledu nad dodržováním stanovených pravidel pro fungování trhu s plynem je příslušná Státní energetická inspekce. Pokud jednání účastníka trhu vede k nedovolenému omezování hospodářské soutěže podle zákona o ochraně hospodářské soutěže, je k její ochraně příslušný Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

V roce 2007 proběhl, po konzultaci s ÚOHS a ERÚ, prodej zemního plynu pro rok 2008 dominantním hráčem na trhu společností RWE Transgas, a.s. veřejným a nediskriminačním způsobem tak, aby bylo předejito nařčení z nekalé soutěže. Podmínky prodeje byly dominantním hráčem zpřístupněny všem potenciálním odběratelům v květnu roku 2007 přes elektronické rozhraní. Samotný proces prodeje probíhal mezi červnem a srpnem daného roku. Tímto způsobem byly uskutečněny všechny obchody dominantního hráče se zemním plynem na českém trhu mimo již uzavřené kontrakty z dřívější doby. Celkem bylo prodáno cca 95 procent zemního plynu ve vlastnictví RWE Transgas, a.s.

Transparentnost

Již v průběhu roku 2006 byly v české legislativě implementovány požadavky na transparentnost dané nařízením 1775/2005/EC, konkrétně novelizací vyhlášky č. 673/2004 Sb., kterou se stanoví pravidla pro organizování trhu s plynem a která byla dne 1. ledna 2007 nahrazena vyhláškou č. 524/2006 Sb., o pravidlech pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek, v níž byly požadavky na transparentnost převzaty z původní vyhlášky. Provozovatel přepravní soustavy tyto požadavky na zveřejňování informací v průběhu roku 2007 splňoval beze zbytku, ERÚ z tohoto pohledu nepřijal žádné stížnosti na nedostatek zveřejňovaných informací.

5 Bezpečnost dodávek

5.1 Trh s elektřinou v roce 2007

5.1.1 Spotřeba elektřiny a roční maximum zatížení soustavy

Celková tuzemská spotřeba elektřiny za rok 2007 včetně ztrát v sítích dosáhla hodnoty 72,0 TWh, což představuje nárůst o 0,5 procenta oproti roku 2006. Ročního maxima zatížení soustavy bylo dosaženo dne 29. listopadu 2007 v 17 hod s brutto spotřebou ve výši 11 059 MW. V roce 2007 se potvrdil dosavadní mírný trend růstu domácí spotřeby elektřiny. Na pokrytí domácí spotřeby se podílel import elektřiny ze zahraničí méně než-li v předchozím roce (celkově bylo importováno o 1,26 TWh méně). Na straně výroby byl během celého roku patrný vliv preferování obnovitelných zdrojů ve výrobě elektřiny podle příslušné směrnice EU a domácí legislativy.

V několika následujících letech nelze očekávat výrazný nárůst velikosti spotřeby či maxima zatížení. Nárůst spotřeby elektřiny u maloodběratelů je kompenzován úsporami a snižováním energetické náročnosti v průmyslu. Odhadovaný meziroční růst spotřeby do roku 2010 se pohybuje ve výši 1,0 až 2,1 procenta.

5.1.2 Instalovaný výkon

Celková hodnota instalovaného výkonu elektráren v České republice k 31. prosinci 2007 je 17 562 MW, kdy přibližně 58 procent výkonu elektráren je připojeno přímo do přenosové soustavy a 42 procent do distribuční soustavy.

Současná struktura zdrojů dle velikosti instalovaných výkonů je následující:

10 648 MW	parní elektrárny (60,7 procenta),
3 760 MW	jaderné elektrárny (21,4 procenta),
2 176 MW	vodní elektrárny včetně přečerpávacích (12,4 procenta),
815 MW	plynové a paroplynové elektrárny (4,6 procenta),
163 MW	alternativní zdroje – z toho vítr 114 MW (0,9 procenta).

V roce 2007 se snížil instalovaný výkon parních elektráren včetně kogenerace proti roku 2006 celkem o 43 MW, naopak se meziročně zvýšil instalovaný výkon plynových a paroplynových elektráren se zvýšil o 11 MW. Instalovaný výkon vodních elektráren zůstal v meziročním srovnání zachován. Největší nárůst byl zaznamenán u obnovitelných zdrojů, převážně větrných elektráren, a to o 86 MW. Převážnou většinu nárůstu tvořily nově větrné elektrárny (70 MW). Celkový meziroční nárůst instalované kapacity zdrojů v elektrizační soustavě byl 54 MW.

V nejbližších třech letech se nepředpokládá uvedení žádného nového velkého zdroje s instalovaným výkonem nad 50 MW spalujícího fosilní paliva či využívajícího jadernou energii do provozu. Z důvodů stálé podpory obnovitelných zdrojů lze očekávat výstavbu většího počtu těchto zdrojů o menších jednotkových výkonech. V podmínkách České republiky má největší perspektivu rozvoje spalování biomasy v lokálních teplárnách, v omezené míře lze také očekávat výstavbu malých vodních a větrných elektráren. Pro ostatní obnovitelné zdroje (fotovoltaika, geotermální energie) nejsou na území České republiky vhodné podmínky. V nejbližších několika letech lze očekávat výstavbu elektráren využívajících obnovitelné zdroje až do výše několika stovek MW výkonu.

5.1.3 Schvalovací kritéria pro nové zdroje

Výstavbu nového energetického zdroje lze zahájit na základě získání stavebního povolení vydaného místně příslušným stavebním úřadem. Jednou z hlavních podmínek vydání stavebního povolení je předložení odborné studie dokazující, že nový zdroj nemá negativní vliv na životní prostředí. V případě výroby elektřiny o celkovém instalovaném výkonu 30 MW a více je nutné také získat autorizaci na výstavbu vydávanou Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR v souladu se státní energetickou koncepcí. Výrobce elektrické energie má právo připojit své zařízení k elektrizační soustavě po splnění podmínek připojení definovaných příslušnou energetickou legislativou a na základě získání licence na výrobu elektřiny, kterou vydává ERÚ. Rovněž má právo dodávat elektřinu v souladu s pravidly provozování distribuční resp. přenosové soustavy (Grid Code). Podmínkou získání licence na výrobu je především kolaudace zařízení a dále prokázání profesní a finanční způsobilosti k provozu výroby.

Pro nové zdroje není obecně zavedena investiční podpora ze státního rozpočtu, určité dotace lze však získat od státních i nestátních agentur a fondů po splnění požadovaných podmínek. U zdrojů do celkového instalovaného výkonu 1 MW lze ze strany výrobce také uplatnit daňové prázdny (tax holidays) po dobu prvních pěti let provozu.

5.1.4 Pobídky pro vytvoření nových kapacit

Zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů představuje významný posun pro rozvoj výroby elektřiny z ekologických zdrojů. Investořům do obnovitelných zdrojů zaručuje patnáctiletou dobu návratnosti vložených prostředků u jednotlivých kategoriích obnovitelných zdrojů. Výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů mají od roku 2006 v souladu se zákonem možnost volby mezi garantovaným výkupem ze strany provozovatelů regionálních distribučních soustav nebo provozovatele přenosové soustavy v systému výkupních cen nebo příspěvkem k tržní ceně elektřiny (systém tzv. zelených bonusů). Podporu prostřednictvím výkupních cen nelze uplatňovat v případě společného nebo paralelního spalování biomasy a fosilního paliva.

Novela energetického zákona zároveň upravila od roku 2006 podporu výroby elektřiny při kombinované výrobě elektřiny a tepla, která je pro všechny kategorie zdrojů realizována pouze prostřednictvím příspěvků k tržní ceně. Zároveň však byla nově od roku 2006 zavedena podpora pro výrobu elektřiny z druhotných zdrojů, která je taktéž realizována prostřednictvím příspěvků k tržní ceně elektřiny.

5.1.5 Investice do oblasti přenosu

Provozovatel přenosové soustavy především preventivně posiluje stávající vedení např. náhradou jednoduchého vedení dvojitým či náhradou vodičů s vyšší přenosovou kapacitou. Na konci roku 2007 bylo uvedeno do provozu vedení 400 kV Čechy Střed – Bezděčín. Dále je v plánu výstavba či rekonstrukci několika vedení 400 kV (Krasíkov – Horní Životice, Výškov – Chotějovice, Hradec – Verněřov, Výškov – Čechy Střed a Výškov – Babylon). Jediným zvýšením přeshraniční kapacity je rekonstrukce jednoduchého vedení Slavětice – Dürnrohr 400 kV na vedení dvojité, která by měla být hotova v listopadu roku 2008. V současné době probíhá rekonstrukce jednoduchého vedení 400 kV Prosenice – Nošovice na vedení dvojité.

V budoucnu lze očekávat výstavbu vedení pro připojení nových zdrojů především na úrovni distribuční soustavy. Názorným příkladem jsou obnovitelné zdroje, např. větrné farmy, jejichž výstavba se plánuje v oblastech s poměrně malou hustotou osídlení. V nejbližších

letech nechystá český PPS výstavbu žádného nového přeshraničního vedení z důvodu nedostatečných vnitřních přenosových kapacit u sousedních TSO.

5.2 Trh s plynem v roce 2007

5.2.1 Úroveň dodávek a spotřeby zemního plynu v roce 2007

Zásobování České republiky zemním plynem v průběhu celého roku 2007 probíhalo plynule podle prvního odběrového stupně v poměru 78 procent z Ruské federace a 22 procent z Norska.

Skutečná spotřeba zemního plynu v roce 2007 dosáhla výše 8 653 mil. m³ (tj. 7 008,7 Mtoe), což představuje snížení o 6,7 procenta (616 mil.m³) proti roku 2006. Přepočtená spotřeba pomocí měsíčních teplotních normálů a teplotních gradientů spotřeby činila 9 070 mil. m³ (tj. 7 346,5 Mtoe) a vykazuje meziroční snížení o 2,6 procenta.

Tabulka č. 10 Vyhodnocení zdrojů a spotřeby zemního plynu v České republice.

[údaje v mil. m ³ , 15°C]	rok 2007	rok 2006	rok 2005	rok 2004	rok 2003
Nákup celkem	8 733	9 794,0	9 358,6	9 014,2	9 688,1
PZP zahraniční těžba	483	461,5	808,4	1 063,3	988,8
PZP zahraniční vtláčení	-549	-499,6	- 499,1	-968,7	-950,4
PZP ČR těžba	1 653	1 806,1	1 640,7	1 873,5	1 498,4
PZP ČR vtláčení	-1 362	-2 353,5	-1 942,4	-1 322,5	-1 541,4
dodávka MND Hodonín	77,6	57,5	49,2	40,5	33,3
povrchová degazace OKD Paskov	18,8	19,5	11,6	5,3	7,9
Dodávky celkem	8 378,8	9 285,5	9 427,0	9 705,6	9 724,7
Bilanční rozdíl (změna akumulace, vlastní spotřeba)	46,7	-16,1	135,0	14,5	14,6
Spotřeba celkem	8 653	9 269,4	9 562,0	9 691,1	9 739,3

Celková výše spotřeby zemního plynu byla ovlivněna zejména průběhem teplot ovzduší v topné sezóně.

Do historického vývoje spotřeby zemního plynu se rok 2007 zapsal nejnižší skutečnou spotřebou od roku 1996. Celkovou výši spotřeby zemního plynu v roce 2007 výrazně ovlivnil nadnormální průběh teplot ovzduší v 1. pololetí roku s velkou odchylkou +3,1°C od dlouhodobého teplotního normálu. I celkově rok 2007 s teplotou +9,4°C patřil mezi nejteplejší roky za posledních 14 let. Důvodem poklesu spotřeby je kromě teplého průběhu počasí, také dopad neustálých změn ceny energií, absence významnějších projektů připojování velkých zákazníků, všeobecná úspora výdajů za energii u spotřebitelů apod.

Další příčinou snižování spotřeby je především snaha konečných zákazníků o úspory energie. Dále se jedná zejména o dokonalejší a modernější kotelny, zateplení budov, úsporu energie následkem energetických auditů a téměř dokončenou plynofikaci obcí a měst z hlediska efektivní návratnosti nákladů.

Dodávky zemního plynu do České republiky se uskutečňovaly dovozem z Ruska (v objemu 6 548 mil.m³), Norska (v objemu 1 829 mil.m³) a SRN (v objemu 2 mil. m³ pro společnost VEMEX s.r.o.), přičemž celkový nákup (dovoz) zemního plynu pro potřeby ČR dosáhl objemu 8 379 mil. m³ při 15°C. Proti roku 2006 byl dovoz nižší o 1 415 mil. m³.

Dovoz byl doplněn pouze nízkým objemem vnitrostátní těžby, která zahrnuje povrchovou degazaci, jež má lokální význam pro severomoravský region, a dodávku MND, a.s., z nalezišť v jihomoravském regionu. Tuzemské dodávky MND, a.s. a OKD Paskov činily 96,4 mil. m³/rok, tj. 1 procento z celkových dodávek.

Tabulka č. 11 Vývoj skutečných spotřeb zemního plynu v letech 1995 až 2007

Rok	prům. tepl. v topném období [°C]	průměrná roční teplota [°C]	roční spotřeba [mil.m ³]	meziroční změna	
				[mil.m ³]	[%]
1995	3,1	8,3	8 075	+1 141	+16,4
1996	1,0	6,6	9 306	+1 231	+15,2
1997	2,3	7,9	9 441	+135	+1,5
1998	3,3	8,5	9 390	-51	-0,5
1999	3,2	8,7	9 427	+37	+0,4
2000	4,8	9,5	9 148	-279	-2,9
2001	2,9	8,2	9 773	+625	+6,8
2002	3,6	9,0	9 542	-231	-2,4
2003	3,6	8,6	9 739	+197	+2,1
2004	3,1	8,2	9 691	-48	-0,5
2005	2,5	8,0	9 562	-129	-1,3
2006	3,3	8,5	9 269	-294	-3,1
2007	4,2	9,4	8 653	-616	-6,7

Spotřeba zemního plynu v ČR stagnuje již od roku 1997 a v posledních letech dochází k mírnému snižování spotřeby, výjimkou je rok 2007, kdy vlivem vyšší venkovní teploty v topném období následoval značný pokles spotřeby. V roce 2008 lze předpokládat pokračování současného trendu stagnace spotřeby zemního plynu a návrat na hodnoty nad 9 000 mil. m³.

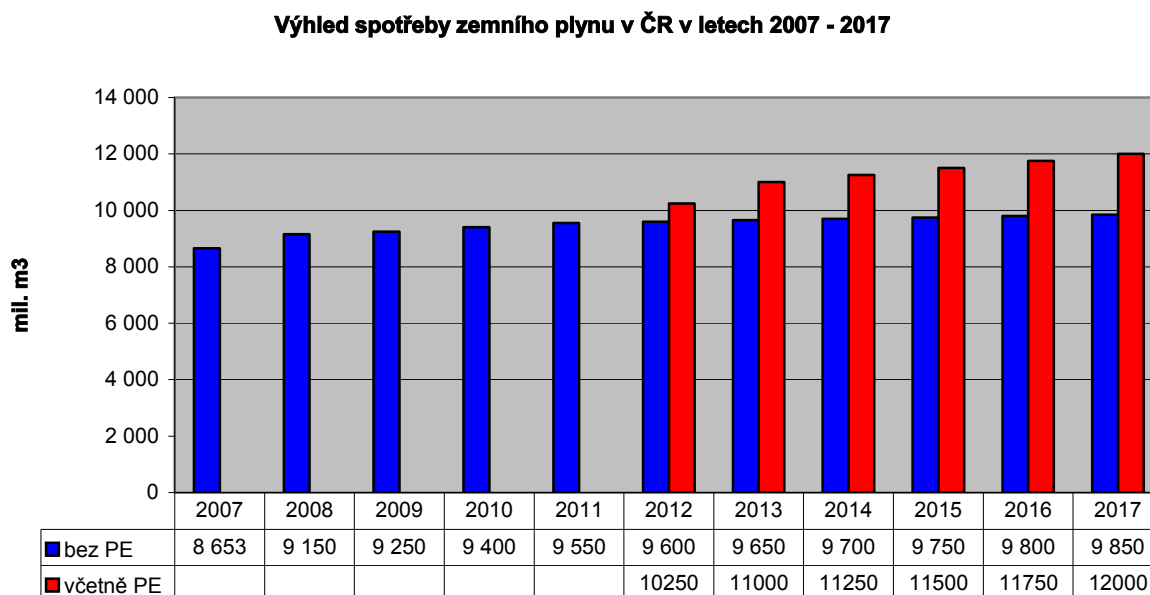
Hlavní příčinou současného snižování spotřeby je především nárůst ceny ropy, a tím následně i zemního plynu.

5.2.2 Předpoklad spotřeby zemního plynu v letech 2007 - 2017

Ve výhledu let 2007 až 2017 lze předpokládat mírný meziroční nárůst nad dlouhodobý teplotní normál od 0,5 procent do 1,2 procent (graf č. 2), a to především pokud v tomto období dojde k určité stabilizaci cen a zdůraznění výhody zemního plynu jako ekologického paliva. V případě zvažované výstavby plynových elektráren by pak spotřeba zemního plynu od roku 2012 narůstala vyšším tempem, dosud však není rozhodnuto, zda-li se bude jednat o náhradu uhelné elektrárny s trvalým provozem nebo pouze špičkový zdroj, což podstatně ovlivní množství spotřebovaného plynu.

Jedním z cílů Státní energetické koncepce je nezvyšovat závislost České republiky na importu energetických surovin. O skutečné spotřebě však rozhoduje trh a ten na základě rostoucích cen, úspor energie a dalších výše uvedených důvodů potvrzuje předpověď Státní energetické koncepce, která neočekává výrazný nárůst spotřeby zemního plynu v budoucích letech.

Graf č. 2 Výhled spotřeby zemního plynu v ČR v letech 2007 - 2017

5.2.3 Dovožní kontrakty

Import, který je z hlediska zdrojů zemního plynu pro Českou republiku rozhodující, zajišťovaly na základě dlouhodobých kontraktů s norskými a ruskými producenty společnosti RWE Transgas, a.s., a také společnost VEMEX, s.r.o. Dlouhodobý kontrakt společnosti RWE Transgas, a.s., se společností Gazprom export LTD. (dříve Gazexport) na dodávky zemního plynu původně uzavřený do konce roku 2013 byl prodloužen koncem roku 2006 do roku 2035, kontrakt s norskými producenty je uzavřen do konce roku 2017. V rámci obou kontraktů lze v roce 2008 dovést do ČR 11,4 mld. m³/rok.

Společnost VEMEX, s.r.o., uzavřela s Gazpromexportem v roce 2007 pětiletý kontrakt na dodávky zemního plynu do České republiky v ročním objemu 0,5 mld. m³ s tím, že jak délku kontraktu, tak i roční objem je možné zdvojnásobit.

5.2.4 Investice do rozvoje soustavy

Investice do rozvoje plynárenské soustavy by měly především být vyvolány potřebami trhu. Roli regulačního orgánu pro rozvoj plynárenské soustavy hraje Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, které uděluje autorizace na výstavbu ve formě státního souhlasu dle energetického zákona. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR udělilo společnosti RWE Transgas Net, s.r.o. v roce 2006 autorizaci na výstavbu plynovodu, spojujícího plynárenskou soustavu České republiky s Polskem (plynovod Třanovice – Chotěbuz). Stavba tohoto interkonektoru by měla začít v druhé polovině roku 2008 na základě dohody mezi RWE Transgas Net, s.r.o. a Moravia Energo, a.s.

Další významnou stavbou, která naváže na Baltský plynovod, bude tranzitní plynovod

Gazella, který propojí hraniční předávací stanice Hora Sv. Kateřiny a Waidhaus přes území České republiky, jehož roční kapacita by měla činit 25 mld. m³.

V plánu investic některých plynárenských společností jsou na období následujících tří let uvažovány ještě další investice (konkrétně přeshraniční plynovody Záhoří – Spáleníště (Rakousko) a Břeclav – Reintal (Rakousko)).

Největší provozovatel podzemních zásobníků v České republice, společnost RWE Gas Storage, s.r.o., připravuje investici do rozšíření skladovací kapacity o 520 mil. m³ během následujících tří let. Také další provozovatelé podzemních zásobníků MND, a.s. a SPP Bohemia, a.s. připravují investice do rozšíření skladovacích kapacit.

MPO Evropskou komisi o těchto připravovaných investicích informovalo prostřednictvím „Hlášení Komisi Evropské unie o investičních projektech v zájmu Společenství v sektoru ropy, zemního plynu a elektřiny“. Tyto projekty však doposud nebyly svými investory definitivně schváleny a rovněž nebylo u většiny zamýšlených investic požádáno o státní autorizaci výstavby.

5.2.5 Podzemní zásobníky plynu

Vzhledem k nerovnoměrné spotřebě plynu v letním a zimním období zajišťovaly rovnováhu mezi zdroji a spotřebou podzemní zásobníky zemního plynu (PZP), které slouží k uskladňování plynu v letním období a k těžbě plynu v zimním období při denních spotřebách vyšších, než je smluvený denní dovoz plynu ze zahraničí.

Do tuzemských PZP bylo v roce 2007 uskladněno 1 362 mil. m³ a odtěženo 1 653 mil. m³/15 °C, celkové saldo PZP tak bylo 224 mil. m³ ve prospěch těžby.

Do zahraničního PZP Láb na Slovensku bylo uskladněno 549 mil. m³ a odtěženo 483 mil. m³/15 °C.

Stav zásob v PZP k 1. lednu 2007 na území ČR byl 2 057 mil. m³, zahraniční PZP Láb měl objem 308 mil. m³, celkový objem v PZP k dispozici byl 2 366 mil. m³.

Vzhledem k mimořádně teplému zimnímu období byly zásoby ve všech PZP po ukončení těžby k 30. březnu 2007 ve výši 1 087 mil. m³.

Stav provozních zásob před topnou sezónou 2007/2008 představoval v tuzemských PZP objem 2 413 mil. m³ a zahraničních 550 mil. m³, tedy celkem 2 963 mil. m³, což činí 30 procent celkové roční spotřeby plynu v České republice. Maximální denní těžební kapacita ze všech PZP činí na začátku zimního období 55,7 mil. m³ z PZP na území ČR 49,7 mil. m³.

K 31. prosinci 2007 byl konečný stav zásob v PZP pro potřebu ČR 2 133 mil. m³, z toho konečný stav PZP ČR byl 1 758 mil. m³ a v PZP Láb bylo k dispozici 375 mil. m³.

5.2.6 Opatření pro stavy nouze

Česká republika v souladu s ustanovením směrnice 2004/67/ES o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu stanovila bezpečnostní standard dodávky plynu, který jsou povinni plnit všichni obchodníci s plynem. Toto opatření je implementováno do legislativy České republiky. Kromě toho pro zajištění bezpečnosti dodávek byla přijata další opatření jako jsou dlouhodobé smlouvy na dodávky plynu až do roku 2035, diverzifikace zdrojů dodávek plynu z Ruska a Norska, koordinovaný dispečink mezi PPS a PDS, provozovateli skladování plynu v podzemních zásobnících o kapacitě 30 procent roční spotřeby a další. Opatření pro stavy nouze řeší prováděcí vyhláška MPO č. 375/2005, která je závazná pro všechny plynárenské podnikatele.

Dle platného energetického zákona jsou také všichni plynárenští podnikatelé, vyjma obchodníků s plynem, povinni vypracovat havarijní plány jimi provozovaných zařízení, řídit se jimi a každoročně je předkládat Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR ke kontrole.

Standardní havarijní plán plynárenského podnikatele obsahuje klasifikaci poruch a havárií, definici stavu nouze a jeho předcházení, vyhlášení stavu nouze, všeobecné povinnosti při řešení havarijních stavů, složení Havarijní komise a vypracování havarijního protokolu. V operativní části pak jsou uvedeny zásady pro likvidaci poruchových stavů na plynárenském zařízení, související dokumentace plynárenských rozvodů a zařízení a plán spojení a dosažitelnosti Havarijní komise.

5.2.7 Bezpečnostní standard dodávky

Bezpečnostním standardem požadované dodávky plynu se rozumí zajištění bezpečné a spolehlivé dodávky plynu při předcházení stavu nouze a nebo při stavech nouze pro domácnosti a ty konečné zákazníky, kteří nemohou přejít na jiné zdroje energie, a to zejména pro následující situace:

- a) pro částečné přerušení dodávky plynu po dobu trvající osm týdnů a v rozsahu 20 procent z celkového denního objemu všech dovozních kontraktů určených pro zajištění dodávek konečným zákazníkům příslušného obchodníka na území České republiky nebo pro zajištění spotřeby příslušného zákazníka, který si obstarává plyn sám v zimním období,
- b) pro spotřebu plynu v pěti po sobě následujících extrémně chladných kalendářních dnech, přičemž extrémně chladným kalendářním dnem se rozumí den, v němž průměrná denní teplota zůstane nižší než $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$,
- c) pro pokrytí poptávky po plynu pro všechny možnosti rozsahu spotřeby vyvolané vývojem venkovních teplot v průběhu nejchladnějšího období od 1. října do 31. března, které se vyskytlo v posledních 20 letech předcházejících danému roku.

Bezpečnostní standard dodávky plynu pro Českou republiku pro maximální denní odběr při průměrné denní teplotě $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$ dle výše uvedených kritérií činí 65 915 tis m³ a je zajišťován s ohledem na počty a velikost připojených zákazníků jednotlivými obchodníky s plynem. U nejvýznamnějších obchodníků jej zobrazuje tabulka č. 12.

Tabulka č. 12 Bezpečnostní standard dodávky u nejvýznamnějších obchodníků s plynem, zásobujících konečné zákazníky

obchodník s plynem	dodavatel	BSD pro max. denní odběr v roce [na $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$]	
		tis.m ³	Mtoe
Pražská plynárenská, a.s.	RWE Transgas, a.s.	8 620	6,982
Středočeská plynárenská, a.s.		5 891	4,772
Jihočeská plynárenská, a.s.		2 670	2,163
Západočeská plynárenská, a.s.		4 700	3,807
Severočeská plynárenská, a.s.		6 388	5,174
Východočeská plynárenská, a.s.		6 726	5,448
Jihomoravská plynárenská, a.s.		17 224	13,951
Severomoravská plynárenská, a.s.		12 806	10,373
VEMEX, s.r.o.	Gazexport Ltd.	840	0,680
MND Hodonín, a.s.	MND Hodonín, a.s.	50	0,041
Celkem ČR		65 915	53,391

5.2.8 Kvalita a úroveň údržby soustavy

Podle platného energetického zákona č. 458/2000 Sb. jsou všichni provozovatelé plynárenské přepravní soustavy, plynárenské distribuční soustavy a podzemního zásobníku plynu povinni každoročně zpracovávat zprávu o kvalitě a úrovni údržby jimi provozovaného plynárenského zařízení a předložit ji Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR.

Zprávy o kvalitě a úrovni údržby obsahují v základní části seznam vnitřních předpisů k organizaci a metodice provádění údržby a technické údaje o provozovaných plynárenských zařízeních, pro něž je prováděna údržba. V operativní části zprávy o kvalitě a úrovni údržby je uveden způsob zajišťování údržby, metody kontrol stavu zařízení a používaná technika a technologie pro údržbu. Zpráva se dále zabývá stavem protikorozní ochrany plynovodů a kontrolou úrovně odorizace zemního plynu na všech odorizačních stanicích. V případě poruchy nebo havárie plynárenského zařízení zpráva obsahuje její popis, způsob odstranění a přijatá opatření.

Ministerstvo průmyslu a obchodu průběžně sleduje a vyhodnocuje zprávy o kvalitě a úrovni údržby všech provozovatelů plynárenských zařízení a může konstatovat, že tato činnost je na velmi vysoké úrovni. Důkazem toho je skutečnost, že za celou dobu provozu tranzitního plynovodu od roku 1972 (a ani plynovodu Bratrství od roku 1967) nikdy nedošlo k přerušení zásobování zemním plynem.

5.2.9 Likvidita trhu s plynem

Z právního i obchodního hlediska je možné konstatovat, že tuzemský trh se zemním plynem je v současnosti zcela liberalizován a zejména u velkých odběratelů byl zaznamenán v průběhu druhé poloviny roku 2007 přesun části zákazníků zejména z oblasti pivovarnického, keramického, sklářského, papírenského a rafinérského průmyslu směrem k nově vzniklé konkurenci. Další informace lze nalézt v kapitole 2.2.2 na str. 9.

5.2.10 Investiční pobídky

V souladu se směrnicí 2003/55/EC a energetickým zákonem byl zaveden tzv. autorizační princip při povolování nových plynárenských zařízení. V roce 2007 bylo v rámci této činnosti uděleno Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR 30 autorizací. Z toho 29 na vysokotlaké plynovody a 1 na podzemní zásobník.

Jako přímou pobídku pro investice umožňuje národní legislativa výjimku z přístupu třetích stran k nové infrastruktuře dle čl. 22 směrnice 2003/55/ES, kterou zatím v České republice žádný investor nevyužil.

6 Otázky veřejné služby

6.1.1 Základní informace

Povinnosti veřejné služby a ochrany spotřebitelů v energetice, uložené členským státním k implementaci zejména směrnicemi č. 2003/54/ES a 2003/55/ES, byly Českou republikou provedeny především zákonem č. 670/2004 Sb., který novelizoval stávající energetický zákon, a částečně též přijetím zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů.

Mezi základní povinnosti držitelů licencí týkající se závazků veřejné služby a ochrany zájmů spotřebitelů patří především:

- a) povinnost vykonávat licencovanou činnost tak, aby byla zajištěna spolehlivá a trvale bezpečná dodávka energie, pokud mu taková povinnost (tj. dodávat energie) je energetickým zákonem uložena,
- b) povinnost zajistit, aby k výkonu licencované činnosti byla používána technická zařízení, která splňují požadavky bezpečnosti a spolehlivosti stanovené právními předpisy a technickými normami,
- c) dodržovat stanovené parametry kvality dodávek a služeb, a v případě jejich nedodržení poskytovat vyhláškou stanovenou náhradu.

Provozovatelům soustav a podzemního zásobníku plynu pak energetický zákon ukládá:

- a) zajišťovat spolehlivé provozování a rozvoj jím provozované soustavy nebo zásobníku plynu,
- b) připojit k takové soustavě každého, kdo o to požádá a splňuje podmínky připojení stanovené energetickým zákonem, prováděcím právním předpisem a zpravidla též technickým (provozním) kodexem,
- c) zajišťovat všem účastníkům trhu neznevýhodňující podmínky pro poskytování služeb jím provozované soustavy, tj. přenos elektřiny, přepravu plynu a distribuci elektřiny a plynu a částečně též uskladňování plynu,
- d) výkon povinnosti distribuce elektřiny nebo distribuce plynu nad rámec licence v případech náhlých krizí na trhu s elektřinou nebo plynem, kdy hrozí přerušení nebo ukončení dodávek elektřiny nebo plynu a taková povinnost je jím uložena ERÚ.

Závazky veřejné služby se týkají i samotných dodavatelů elektřiny nebo plynu, kdy jsou tyto subjekty zejména povinny:

- nabízet konečným zákazníkům spravedlivý a nediskriminující výběr způsobu platby za dodanou elektřinu,
- upozornit malé zákazníky a domácnosti nejpozději dva měsíce předem na záměr změnit smluvní podmínky v případě dodávky elektřiny, a nejpozději jeden měsíc v případě dodávky plynu,
- dodržovat parametry kvality dodávek a služeb stanovené prováděcím právním předpisem,
- uvádět při vyúčtování dodané elektřiny konečným zákazníkům jako součást dokladů:
  1. údaje o podílu každého zdroje elektřiny na celkové směsi paliv dodavatele za předchozí rok,
  2. odkaz na veřejný zdroj informací o dopadu výroby elektřiny na životní prostředí.

Vybraným, resp. zákonem určeným, dodavatelům elektřiny a plynu energetický zákon též ukládá povinnost vykonávat činnost dodavatele poslední instance.

V roce 2007 v rámci řízení o porušení smlouvy podle čl. 226 Smlouvy o založení Evropského společenství, zahájeného v roce 2006 s Českou republikou z důvodu nesplnění povinností vyplývajících ze směrnice 2003/54/ES a pro nesplnění povinností vyplývajících ze směrnice 2003/55/ES, se ERÚ podílel na odeslání připomínek k odůvodněnému stanovisku Evropské komise ze dne 18. prosince 2006. Po odeslání připomínek obdržela Česká republika žádost Evropské komise o vypracování analýz opatření přijatých Českou republikou v souladu se směrnicí 2003/54/ES a směrnicí 2003/55/ES ke splnění závazků veřejných služeb a jejich dopadu na soutěžní prostředí, ochranu spotřebitele a životní prostředí. Na vypracování analýz se ERÚ rovněž významně podílel. Na základě těchto analýz rozhodla Evropská komise dne 11. prosince 2007 o ukončení řízení proti České republice a žaloba proti České republice nebyla podána.

6.1.2 Povinnost nad rámec licence

Pro případy náhlých krizových situací, kdy např. v důsledku odpojení velkého počtu zákazníků nebo tíživé ekonomické situace držitele licence existuje reálné nebezpečí přerušení dodávek energií konečným zákazníkům, umožňuje energetický zákon v ustanovení § 12 využití institutu tzv. povinnosti nad rámec licence. V případech naléhavé potřeby a existence veřejného zájmu, je ERÚ oprávněn rozhodnout o uložení povinnosti nad rámec licence, kdy subjekt, vůči kterému takové rozhodnutí směřuje, je povinen vykonávat činnost distribuce elektřiny nebo plynu mimo své vymezené území a vlastníci nezbytných distribučních zařízení jsou povinni tato zařízení za náhradu k výkonu povinnosti nad rámec licence poskytnout. Tuto povinnost může ERÚ uložit nejdéle na 12 měsíců. V roce 2007 vydal ERÚ jedno rozhodnutí o uložení povinnosti nad rámec licence. Povinnost nad rámec licence se uplatňuje též v odvětví teplotnictví, které však není předmětem této zprávy.

6.1.3 Dodavatel poslední instance

Směrnice umožňuje členským státům v čl. 3 odst. 3 určit tzv. dodavatele poslední instance tak, aby určité skupiny zákazníků mohly využívat univerzální služby, což znamená mít právo na dodávky elektřiny nebo plynu ve stanovené kvalitě za přiměřené, jednoduše a jasně srovnatelné a průhledné ceny. Česká republika implementovala výše uvedené ustanovení směrnice do § 12a energetického zákona, ve znění novely zákona č. 670/2004 Sb. Podle tohoto ustanovení je dodavatel poslední instance povinen dodávat elektřinu nebo plyn za ceny stanovené ERÚ domácnostem a malým zákazníkům, kteří o to požádají. Doba, po kterou je vymezený okruh zákazníků oprávněn využívat tuto službu, není omezena. Dodavatelem poslední instance je držitel licence na obchod s elektřinou nebo s plynem, o jehož výběru pro vymezené území rozhoduje ERÚ. Do doby rozhodnutí ERÚ o určení dodavatele poslední instance vykonává tuto povinnost ten držitel licence na obchod s elektřinou nebo s plynem, který je nebo byl součástí téhož vertikálně integrovaného podnikatele, kde se nachází odběrné místo dotčeného konečného zákazníka.

Úprava procesu žádání o dodávky elektřiny od dodavatele poslední instance, tedy jednotlivé kroky, které jsou nezbytné k tomu, aby bylo možné využít dodávek od dodavatele poslední instance, je obsahem ustanovení § 31 vyhlášky č. 541/2005 Sb., o pravidlech trhu s elektřinou, zásadách tvorby cen za činnosti operátora trhu s elektřinou a provedení některých dalších ustanovení energetického zákona, ve znění vyhlášky č. 552/2006 Sb. a vyhlášky č. 365/2007 Sb. Obdobná úprava pro využití dodávek plynu od dodavatele poslední instance je obsahem ustanovení § 36 až 38 vyhlášky č. 524/2006 Sb., o pravidlech

pro organizování trhu s plynem a tvorbě, přiřazení a užití typových diagramů dodávek plynu, ve znění vyhlášky č. 184/2007 Sb. a vyhlášky č. 321/2007 Sb.

Energetický regulační úřad dosud nevydal žádné rozhodnutí o výběru dodavatele poslední instance. Z tohoto důvodu jsou tímto dodavatelem obchodníci určení energetickým zákonem.

Energetický zákon definuje, že domácností je konečný zákazník, který neodebírá elektřinu, resp. plyn pro jiné účely než pro svou vlastní spotřebu v domácnosti. Malým zákazníkem je konečný zákazník, který zaměstnává v pracovním poměru méně než 50 zaměstnanců a jehož čistý obrat za poslední účetní období nepřesahuje 250 mil. Kč.

Ceny dodávky poslední instance, které jsou stanoveny cenovým rozhodnutím ERÚ, vycházejí z velkoobchodní ceny elektřiny, resp. plynu, na českém trhu s elektřinou, resp. s plynem.

Povinnost dodávky poslední instance pro případ elektřiny je pak v České republice upravena i pro zvláštní případ, kdy je takový dodavatel poslední instance povinen dodávat po stanovenou dobu a za regulovanou cenu elektřinu též zákazníkovi, který využil práva volby dodavatele, ale jehož dodavatel elektřiny pozbude v průběhu výkonu licencované činnosti oprávnění nebo možnost uskutečňovat dodávku elektřiny oprávněným zákazníkům a tito oprávnění zákazníci nemají ke dni přerušeni nebo ukončení činnosti dodavatele zajištěnu dodávku jiným způsobem. V takovém případě je dodavatel poslední instance povinen dodávat elektřinu těmto oprávněným zákazníkům za ceny stanovené ERÚ nejdéle po dobu tří měsíců ode dne, kdy tomuto dodavateli operátor trhu s elektřinou v souladu s vyhláškou o Pravidlech trhu s elektřinou neumožní účast na jím organizovaných trzích s elektřinou. Tuto skutečnost je dodavatel poslední instance povinen neprodleně oznámit dotčeným oprávněným zákazníkům.

6.1.4 Označování podílů primárních zdrojů použitých/záruky původu

Závazky v oblasti označování primárních zdrojů byly implementovány do národního právního řádu novelou energetického zákona č. 670/2004 Sb. Výrobce elektřiny tak podle § 23 odst. 2 písm. k) tohoto zákona má povinnost informovat účastníky trhu o podílu zdrojů použitých pro výrobu elektřiny, o podílu množství emisí CO₂ a o množství radioaktivního odpadu vyprodukovaného při výrobě elektřiny v uplynulém roce. Podle § 30 odst. 2 písm. e) energetického zákona je rovněž obchodník s elektřinou povinen uvádět při vyúčtování dodané elektřiny konečným zákazníkům jako součást dokladů údaje o podílu každého zdroje elektřiny na celkové směsi paliv dodavatele za předchozí rok a odkaz na veřejný zdroj informací o dopadu výroby na životní prostředí.

6.1.5 Odpojování konečných zákazníků

Z pohledu přerušeni dodávky či odpojení neexistuje rozlišení podle jednotlivých skupin zákazníků. Z energetického zákona je možné konečného zákazníka odpojit nebo mu přerušit dodávku energií pouze z taxativně stanovených důvodů, tedy především z důvodu neoprávněného odběru, tj. zejména při neplnění platebních povinností, dále při bezprostředním ohrožení života, zdraví nebo majetku a při likvidaci těchto stavů, při stavech nouze a při předcházení těmto stavům, při vzniku a odstraňování poruch na zařízeních. Údaje o počtu odpojených zákazníků evidují jednotliví provozovatelé distribučních soustav a předávají je ERÚ.

6.1.6 Smluvní ochrana konečných zákazníků

Ustanovení přílohy A směrnic 2003/54/ES a 2003/55/ES byla implementována energetickým zákonem, který je vymezuje jako podstatné náležitosti smlouvy o dodávce elektřiny, resp. plynu. Každý konečný zákazník má tak právo uzavřít smlouvu o dodávce, která bude obsahovat všechny náležitosti předvídané přílohou A směrnic č. 2003/54/ES a 2003/55/ES.

6.1.7 Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s elektřinou

Energetický regulační úřad navázal při stanovení ceny pro konečné zákazníka na rok 2006 a nadále setrval u diferenciaci plateb za distribuční služby na hladině nízkého napětí v závislosti na charakteru odběru. Na hladině nízkého napětí byl tedy zachován přibližně původní rozsah tarifních sazeb, který tak umožňuje zákazníkům optimalizovat své náklady na služby související s dodávkou elektřiny.

V roce 2007 již v ČR nepodléhaly cenové regulaci dodávky elektřiny pro žádnou z kategorií konečných zákazníků, s výjimkou regulace ceny dodávky elektřiny zákazníkům kategorie domácnosti a malých zákazníků využívajících služby dodavatele poslední instance. Cena za dodávku elektřiny dodavatele poslední instance je v souladu s čl. 3 odst. 3 směrnice 2003/54/ES regulována ERÚ jako cena maximální.

Cenové úrovně dodávky elektřiny poslední instance pro rok 2007 byly stanoveny cenovým rozhodnutím ERÚ č. 9/2006 ze dne 27. listopadu 2006, kterým se stanovují ceny elektřiny a souvisejících služeb. Cena dodávky elektřiny dodavatele poslední instance byla regulována ERÚ jako cena maximální, a to pro všechny kategorie zákazníků, kteří jsou oprávněni takové dodávky elektřiny využít, přičemž cena se skládala ze stálého platu, platby za dodávku elektřiny ve vysokém tarifu a platby za dodávku elektřiny v nízkém tarifu. Jednotlivé ceny se pak liší v závislosti na charakteru odběru a způsobu využití odebírané elektřiny.

Vzhledem ke skutečnosti, že ERÚ při stanovování cen dodávky elektřiny dodavatele poslední instance vychází z tržních cen elektřiny a ke způsobu pořizování elektřiny subjekty, které jsou pověřeny výkonem povinnosti dodávky poslední instance, tedy pořizováním naprosté většiny elektřiny na celý rok dopředu, není třeba žádného zvláštního postupu pro kontrolu a případné úpravy stanovených cen v průběhu daného kalendářního roku. Případné změny na trhu s elektřinou v průběhu roku jsou vzhledem k výše uvedenému postupu pořizování elektřiny zanedbatelné.

Vzhledem k výše uvedenému způsobu regulace ceny dodávky elektřiny dodavatelem poslední instance a vzhledem ke skutečnosti, že se s výkonem povinnosti dodavatele poslední instance nepojí žádné dodatečné zvýšené náklady, není zatím vytvořen žádný mechanismus kompenzace případných dodatečných nákladů souvisejících s plněním této povinnosti. Obecně se dá konstatovat, že cena dodávky elektřiny dodavatele poslední instance zahrnuje tržní náklad na pořízení dodávané elektřiny včetně určité marže, takže by dodavateli poslední instance neměly dodatečně vznikat žádné nepředvídatelné náklady, které by bylo nezbytné následně kompenzovat.

Právo požádat o dodávku elektřiny dodavatele poslední instance a využívat služby dodavatele poslední instance mají podle energetického zákona zákazníci typu domácnost (konečný zákazník, který nenakupuje elektřinu pro jiné účely než pro svou vlastní spotřebu v domácnosti) a malý zákazník (konečný zákazník, který zaměstnává v pracovním poměru méně než 50 zaměstnanců, jehož čistý obrat za poslední účetní období nepřesahuje 250 mil. Kč a jehož odběrné místo je připojeno k síti nízkého napětí). Dále se povinnost dodávky elektřiny dodavatele poslední instance vztahuje též i na ostatní zákazníky, kteří využili práva volby dodavatele, ale jejichž dodavatel elektřiny pozbude v průběhu výkonu

licencované činnosti oprávnění nebo možnost uskutečňovat dodávku elektřiny oprávněným zákazníkům a tito oprávnění zákazníci nemají ke dni přerušeni nebo ukončení činnosti dodavatele zajištěnu dodávku jiným způsobem. V tomto případě je dodavatel poslední instance povinen dodávat elektřinu těmto oprávněným zákazníkům za ceny stanovené ERÚ nejdéle po dobu tří měsíců ode dne, kdy tomuto dodavateli operátor trhu s elektřinou v souladu s pravidly pro organizování trhu s elektřinou neumožní účast na jím organizovaných trzích s elektřinou. Podle informací ERÚ je však institut dodavatele poslední instance spíše teoretickou záležitostí a není možno uvést žádné informace týkající se rozložení, resp. skladby zákazníků využívajících práva na dodávku poslední instance, neboť v průběhu roku 2007 zatím žádný zákazník tohoto práva nevyužil.

6.1.8 Způsob stanovení ceny konečným zákazníkům na trhu s plynem

Od 1. ledna 2007 se stali všichni koneční zákazníci, včetně domácností, oprávněnými zákazníky. Touto změnou získali koneční zákazníci právo volby dodavatele formou bezplatné změny, a tím i možnost ovlivnit neregulovanou část svých celkových nákladů na dodávku plynu, tj. komodity zemního plynu a služby za jeho uskladňování.

V odvětví plynárenství stanovil ERÚ ceny za přepravu plynu a distribuci plynu s účinností od 1. ledna 2007 pro celý kalendářní rok. V prvním čtvrtletí roku 2007 ERÚ rovněž pokračoval v dočasném stanovování cenového stropu pro dodávky zemního plynu pro oprávněné zákazníky. V tomto období podléhaly cenové regulaci všechny kategorie konečných zákazníků.

Cenové úrovně pro jednotlivé kategorie konečných zákazníků pro rok 2007 byly stanoveny cenovým rozhodnutím č. 11/2006 ze dne 28. listopadu 2006, o cenách plynů. Cenové stropy byly stanoveny jako maximální ceny dodávky zemního plynu pro všechny kategorie oprávněných zákazníků (kategorie domácnost, maloodběratel, střední odběratel a velkoodběratel). Výše maximální ceny dodávky zemního plynu byla stanovena podle velikosti ročního odběru zemního plynu konečného zákazníka v MWh. Po splnění účelu znovuzavedení regulace ERÚ regulaci dodávky zemního plynu pro oprávněné zákazníky k 1. dubnu 2007 zrušil, a to cenovým rozhodnutím č. 1 /2007 ze dne 28. února 2007, o cenách plynů. Pro konečné zákazníky využívající dodávku plynu od dodavatele poslední instance byla cena stanovena pro I. čtvrtletí rovněž cenovým rozhodnutím č. 11/2006 a cena dodávky byla omezena cenovým stropem, který byl stanoven jako maximální cena dodávky zemního plynu pro oprávněné zákazníky. Pro zbývající část roku byl stanoven cenovým rozhodnutím č. 1/2007 závazný postup při tvorbě ceny dodávky poslední instance, přičemž výsledná cena dodávky nesmí překročit cenu dodávky uplatňovanou vůči oprávněným zákazníkům kategorie maloodběratel a domácnost.

K 1. lednu 2007 byly ceny dodávky zemního plynu všem konečným zákazníkům sníženy v průměru o 8,6 procenta z důvodu snížení nákupních cen zemního plynu společností RWE Transgas, a.s. Podkladem pro stanovení cen byly predikce vývoje dovozních cen zemního plynu, predikce kurzu české koruny k americkému dolaru a k euru. Dále se cena korigovala o rozdíl mezi skutečnými náklady na nákup plynu společností RWE Transgas, a.s., a cenou stanovenou ERÚ v předchozím uzavřeném čtvrtletí.

Kontrola a aktualizace maximálních cen dodávky zemního plynu byla naposledy provedena s využitím korekce o rozdíl mezi skutečnými náklady na nákup zemního plynu a plánovanými náklady na nákup zemního plynu. O tento rozdíl byla upravena cena dodávky zemního plynu pro poslední regulované období. Proces kontroly a aktualizace cenových úrovní upravený vyhláškou č. 438/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, již není možno po 31. březnu 2007 využívat. Na liberálním trhu je volba úpravy konečné ceny na dodavatelích

a ti si také stanovují, kdy ke změně ceny dojde. Na základě dohody s ERÚ byla korekce na 1. čtvrtletí roku 2007 vrácena konečným zákazníkům dodavateli vzniklými z původně vertikálně integrovaných distribučních společností.

Pro dodavatele určeného k plnění závazku dodávat zemní plyn konečným zákazníkům za regulované ceny v režimu dodávky poslední instance nebyly pro první čtvrtletí roku 2007, vzhledem ke způsobu regulace této ceny, stanoveny žádné zvláštní prostředky k vyrovnání nákladů spojených s plněním této povinnosti. Pro zbývající část roku 2007 byl způsob stanovení ceny změněn a vyrovnávání nákladů spojených s plněním povinností v režimu dodávky poslední instance již není potřebné.

V režimu dodávky poslední instance nebyl v průběhu roku 2007 zásobován žádný konečný zákazník.

6.1.9 Činnost orgánů veřejné správy ve vztahu k podmínkám dodavatelských smluv

Náležitosti dodavatelských smluv jsou energetickým zákonem upraveny jako podstatné náležitosti, tzn. každá taková smlouva uzavíraná v souladu s energetickým zákonem musí obsahovat všechny takto stanovené náležitosti. Energetický regulační úřad nemá v této oblasti, tedy oblasti zajištění průhlednosti podmínek dodavatelských smluv, žádnou působnost, má však:

- a) kompetence rozhodovat některé spory mezi držiteli licencí nebo mezi držitelem licence a jeho zákazníkem – jedná se o spory o uzavření smluv, jejichž předmětem je regulovaná činnost. Jedná se zejména o smlouvy o připojení, o přenosu, přepravě nebo distribuci elektřiny nebo plynu, ale také o dodávce tepelné energie a některé další, a
- b) kompetence schvalovat Pravidla provozování přenosové a distribuční soustavy, a rovněž Řády provozovatelů přepravní a distribuční soustavy v plynárenství. Energetický zákon předpokládá (v části elektroenergetiky je taková náležitost vyjádřena explicitně), že součástí těchto schvalovaných dokumentů budou i obchodní podmínky poskytování těchto regulovaných služeb.

Správním úřadem pro výkon kontroly v energetických odvětvích je Státní energetická inspekce. V působnosti Státní energetické inspekce je kontrola dodržování energetického zákona včetně kontroly uzavírání smluv s obsahovými náležitostmi dodavatelských smluv upravených energetickým zákonem a náležitostí smluv na ochranu spotřebitele ve smyslu přílohy A směrnic 2003/54/ES a 2003/55/ES.

Dalším kontrolním orgánem působícím v oblasti energetického trhu, a to především v jeho liberalizované části, je ÚOHS, který provádí tzv. ex-post regulaci. Do působnosti ÚOHS spadá např. kontrola diskriminačního jednání ze strany dodavatele energie s dominantním postavením na trhu (vynucování nepřiměřených smluvních podmínek, uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu atd.). V těchto případech se velmi často jedná o obchodníky z řad vertikálně integrovaných podnikatelů v oblasti elektroenergetiky i plynárenství. ÚOHS posuzuje dodržování jejich jednání na základě zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.